

DECIZIA nr.233 din 7 aprilie 2021

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(2) și (3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală

Nepublicată

Valer Dorneanu	- președinte
Cristian Deliorga	- judecător
Marian Enache	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Gheorghe Stan	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Elena-Simina Tănăsescu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Mihaela Ionescu	- magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(2) și (3), ale art.406 alin.(1) și (2) și ale art.405 alin.(2) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Kedves Emeric în Dosarul nr.298/43/2019 al Curții de Apel Târgu Mureș – Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.110D/2020.

2. Dezbaterile au avut loc la data de 2 martie 2021, cu participarea reprezentantului Ministerului Public, doamna procuror Dana - Cristina Bunea, și în prezența apărătorului autorului excepției, domnul avocat Bogdan Sergiu, și au fost consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, când, având în vedere cererea de întrerupere a deliberărilor pentru o mai bună studiere a problemelor ce formează obiectul cauzei, în temeiul dispozițiilor art.57 și ale art.58 alin.(3) din Legea nr.47/1992, precum și ale art.396 din Codul de procedură civilă, Curtea a amânat pronunțarea pentru data de 7 aprilie 2021, dată la care a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

3. Prin Încheierea din 15 ianuarie 2020, pronunțată în Dosarul nr.298/43/2019, **Curtea de Apel Târgu Mureș – Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(2) și (3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală.** Excepția a fost ridicată de Kedves Emeric în soluționarea contestației în anulare formulată împotriva Deciziei penale nr.484/A din 5 noiembrie 2019, pronunțată de Curtea de Apel Târgu Mureș în Dosarul nr.482/96/2017, în susținerea căreia au fost invocate următoarele temeuri: (i) art.426 lit.h) din Codul de procedură penală, motivat de faptul că în ciclul ordinar instanța de apel nu a procedat la audierea inculpatului prezent, deși audierea era legal posibilă; (ii) art.426 lit.g) din Codul de procedură penală, motivat de faptul că ședința de judecată în apel nu a fost publică la momentul pronunțării deciziei contestate; (iii) art.426 lit.e) și g) din Codul de procedură penală, pe considerentul că judecata în apel a avut loc fără participarea procurorului și a inculpatului, iar ședința de judecată în apel nu a fost publică raportat la soluționarea excepției nelegalei compunerii a completului de judecată din primă instanță, ridicată din oficiu de către instanța de al doilea grad; (iv) art.426 lit.d) din Codul de procedură penală, justificat de împrejurarea că instanța a devenit incompatibilă la momentul rămânerii în pronunțare din cauza păstrării la dosarul cauzei a probelor pe care le-a exclus; (v) art.6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art.1 alin.(5), art.21 alin.(3) și art.23 alin.(8) și (12) din Constituție, deoarece și la momentul pronunțării deciziei în ședință nepublică și fără citarea inculpatului, nu a existat nicio motivare în fapt ori/și în drept în susținerea soluției de condamnare.

4. Astfel cum rezultă din notele scrise ale autorului excepției, aflate la dosar, prin rechizitoriul din data de 7 martie 2017 acesta a fost trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunilor de abuz în serviciu și cumpărare de influență. A fost înregistrat, în acest sens, Dosarul penal nr.482/96/2017, pe rolul Tribunalului Harghita. Prin Sentința nr.148 din 28 decembrie 2018, pronunțată de Tribunalul Harghita, autorul excepției a fost achitat pentru infracțiunea de abuz în serviciu și condamnat la 3 ani

cu suspendarea executării pedepsei sub supraveghere pentru infracțiunea de cumpărare de influență. Autorul excepției a formulat apel împotriva soluției de condamnare, iar Direcția Națională Anticorupție – Serviciul Teritorial Târgu Mureș și Agenția Națională de Administrare Fiscală au formulat apel împotriva soluției de achitare. În soluționarea apelului, după închiderea dezbaterilor, instanța a amânat pronunțarea pentru data de 22 octombrie 2019, însă, întrucât în data de 22 octombrie 2019 Direcția Națională Anticorupție - Serviciul Teritorial Târgu Mureș a depus la dosarul cauzei concluzii scrise, instanța de judecată a amânat din nou pronunțarea pentru data de 5 noiembrie 2019. În data de 5 noiembrie 2019, instanța de judecată a admis apelurile declarate de Direcția Națională Anticorupție - Serviciul Teritorial Târgu Mureș și Agenția Națională de Administrare Fiscală, a desființat în parte hotărârea Tribunalului Harghita și a dispus condamnarea autorului excepției la o pedeapsă cu închisoarea de 3 ani și 4 luni în regim de detenție. Hotărârea instanței de apel a fost motivată la data de 26 noiembrie 2019.

5. **În motivarea excepției de neconstituționalitate**, autorul acesteia reține și invocă, cu titlu introductiv, dispoziții legale și constituționale din dreptul comparat, relevante în opinia sa pentru prezenta cauză. Astfel, invocă art.120 paragraful 3 din Constituția Spaniei potrivit căruia „*hotărârile vor fi motivate și vor fi pronunțate în ședință publică*”. De asemenea, invocă art.142 [regulile privind redactarea hotărârilor], art.147.5 și art.160 [citirea hotărârilor în ședință publică] din Codul de procedură penală spaniol, care stabilesc procedura potrivit căreia se redactează hotărârea și faptul că aceasta este citită în ședință publică. Invocă, totodată, art.149 din Constituția Belgiei, care prevede faptul că orice hotărâre este însoțită de motivare și este pronunțată în ședință publică. Face referire la secțiunea 268 din Codul de procedură german, în care se stabilește faptul că la momentul pronunțării hotărârii se citesc atât dispozitivul, cât și motivarea hotărârii. Invocă prevederi din Codul de procedură penală portughez, potrivit cărora, după deliberare și votare, președintele sau cel mai în vârstă dintre judecători va redacta sentința în acord cu pozițiile exprimate [art.372.1], iar după ce instanța revine în sala de judecată sentința este citită public de către președinte ori un alt judecător [art.372.3]. În măsura în care motivarea este foarte extinsă se poate citi doar un sumar al acesteia, sub sancțiunea nulității. Invocă și secțiunea 24 paragraful 1 din Codul de procedură penală olandez, care stabilește faptul că decizia ce urmează a fi pronunțată trebuie să fie motivată. Arată că, potrivit art.364 paragraful 1 din Codul de procedură penală polonez, hotărârea va fi pronunțată în public. De asemenea, potrivit art.364 paragraful 2 din același act normativ, dacă întregul proces sau o parte a acestuia s-a desfășurat în camera de consiliu, pronunțarea motivelor în susținerea hotărârii poate avea loc de asemenea în camera de consiliu.

6. În continuare, cât privește critica de neconstituționalitate referitoare la lipsa motivării hotărârii judecătorești la momentul pronunțării, susține că premisa ce susține neconstituționalitatea dispozițiilor art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și alin.(2) din Codul de procedură penală este aceea că la momentul pronunțării unei hotărâri definitive nu există niciun fel de motivare care să probeze faptul că inculpatul a fost ascultat [„the right to be heard”] ori că în procesul de deliberare judecătorești cauzei au răsunat cont de apărările formulate de către inculpat, în condițiile în care prin hotărâre definitivă s-a răsturnat o soluție de achitare, instanța de control judiciar dispunând condamnarea autorului excepției la o pedeapsă cu închisoarea în regim de detenție. Susține că, în cauză, nu a cunoscut motivele pentru care urmează să execute în regim de detenție o pedeapsă cu închisoarea, motivele în fapt și în drept ce au stat la baza hotărârii judecătorești pronunțate de instanță fiind redactate la aproximativ o lună după momentul în care a început să execute pedeapsa în regim de detenție.

7. Susține, totodată, că o serie de factori, precum: inexistența oricărei motivări, oricât de sumare, la momentul pronunțării unei hotărâri judecătorești a cărei punere în executare a condus automat la privarea sa de libertate; imposibilitatea de a accepta și de a înțelege o soluție defavorabilă nemotivată, dar executorie; imposibilitatea de a discerne în ce măsură apărările sale au fost cu adevărat ascultate; imposibilitatea de a înțelege în ce măsură deliberările cu privire la soluția pronunțată au fost efective, formale ori inexistente; imposibilitatea de a concluziona în ce măsură motivarea hotărârii la un interval lung de timp după momentul pronunțării are legătură cu deliberarea anterioară pronunțării ori aceasta implică o nouă deliberare; imposibilitatea de a discerne în ce măsură motivarea reflectă convingerea judecătorului de la momentul pronunțării ori reprezintă doar un mecanism prin care se încearcă justificarea unei soluții arbitrare luate fără a exista o deliberare efectivă; neaducerea de îndată la cunoștință a motivelor pentru care s-a dispus arestarea; imposibilitatea de a exercita o cale extraordinară de atac imediat ori la scurt timp după momentul rămânerii definitive a hotărârii judecătorești; imposibilitatea publicului de a cunoaște motivele ce au dus la privarea sa de libertate, în contextul în care citirea minutei nu lămurește acest aspect, iar hotărârea motivată nu este accesibilă publicului la grefa instanței, aduc atingere prevederilor constituționale și convenționale invocate.

8. Susține că instituțiile statului sunt legitime doar în măsura în care deciziile acestora sunt motivate [invocă, în acest sens, Mathilde Cohen, *When Judges Have Reasons Not to Give Reasons*:

A Comparative Law Approach, în „Washington and Lee Law Review”, vol.72, nr.2/2015, p.485]. Or, dintre cele trei puteri ale statului prevăzute în art.1 alin.(4) din Constituție, puterea judecătorească trebuie să reprezinte un model în ceea ce privește motivarea soluțiilor adoptate. De asemenea, arată că, în dreptul român, procesul de deliberare al judecătorului investit cu soluționarea cauzei reprezintă o activitate complexă și deosebit de importantă în contextul luării unei hotărâri. Aceasta înseamnă că o deliberare efectivă poate duce inclusiv la concluzia că cercetarea judecătorească este incompletă ori că este necesară repunerea cauzei pe rol pentru o dezbatere suplimentară. Prin urmare, apreciază că etapa dezbaterilor în cadrul completului de judecată, ca parte a deliberării, nu reprezintă în accepțiunea legiuitorului și a tradiției dreptului român o etapă formală. Din contră, aceasta reprezintă o etapă esențială pentru respectarea dreptului la un proces echitabil. Apreciază că, indiferent de tradiția existentă în dreptul român legată de disocierea momentului pronunțării unei hotărâri de momentul motivării acesteia, Curtea Constituțională este competentă să statueze în ce măsură o asemenea abordare este una acceptabilă într-o societate democratică în care statul de drept, în general, și dreptul la un proces echitabil, în particular, sunt de o importanță deosebită pentru ordinea constituțională.

9. Apreciază că absența motivării hotărârii judecătorești la momentul pronunțării acesteia lipsește de conținut întregul proces al deliberării. În procesul de deliberare judecătorești trebuie să motiveze, adică să argumenteze în fapt și în drept de ce se impune o anumită soluție și nu alta.

10. Arată că la momentul pronunțării se face public doar dispozitivul unei viitoare hotărâri judecătorești motivate, consemnat într-o minută. Susține că o asemenea reglementare excedează marjei de apreciere în materie de legiferare, aducând atingere nu doar dreptului la un proces echitabil, ci chiar principiului legalității [art.1 alin.(5) din Constituție].

11. Astfel, observă că, în materia administrării probelor, atât în cursul urmăririi penale, cât și în cursul judecății, cererea privitoare la administrarea unor probe se admite ori se respinge motivat. De asemenea, potrivit art.351 alin.(2) și (3) din Codul de procedură penală, instanța se pronunță asupra cererilor și excepțiilor ori asupra măsurilor luate în cursul judecății doar prin încheiere motivată. În acest caz, deși în practica judiciară este uzual ca încheierea să fie motivată ulterior admiterii sau respingerii unei cereri ori excepții, regula este cea potrivit căreia soluția este motivată succint, în cuprinsul încheierii fiind regăsită motivarea *in extenso*.

12. Susține că, în temeiul dispozițiilor art.400 alin.(1) și ale art.405 alin.(3) din Codul de procedură penală, se creează un regim juridic discreționar pentru instanțele de judecată în raport cu procurorul. Astfel, dacă o instanță are posibilitatea de a dispune asupra dreptului la libertate printr-o hotărâre ce va putea fi motivată ulterior punerii acesteia în executare, procurorul poate dispune în aceeași materie doar printr-o ordonanță motivată. Observă că în cursul urmăririi penale nu există nicio situație în care procurorul să poată restrânge ori afecta drepturile unei persoane fără să existe o motivare - oricât de succintă - cu privire la soluția dispusă prin ordonanță. În acest sens, reține că, potrivit art.286 alin.(1) din Codul de procedură penală, procurorul dispune asupra actelor sau măsurilor procesuale și soluționează cauza prin ordonanță, iar, potrivit art.286 alin.(2) lit.d) din Codul de procedură penală, ordonanța trebuie să fie motivată în fapt și în drept. Inclusiv dispozițiile art.363 alin.(3) din Codul de procedură penală statuează asupra importanței motivării prin aceea că procurorul este obligat să își motiveze orice concluzie ori cerere formulată în fața instanței.

13. În aceste condiții, susține că nu poate identifica vreo rațiune pentru care trimiterea în judecată trebuie motivată *in extenso*, dar lipsirea de libertate - prin punerea în executare a unei hotărâri definitive de condamnare - poate fi motivată în 30 de zile de la momentul pronunțării acesteia sau într-un alt termen, având în vedere că termenul de 30 de zile este apreciat ca fiind de recomandare și lipsit de orice fel de sancțiune procesuală.

14. Apreciază că, în acest fel, se aduce atingere dispozițiilor art.5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și ale art.23 alin.(8) din Constituție, deoarece lipsirea de libertate se bazează pe o hotărâre definitivă nemotivată, dar executorie.

15. Reține că publicitatea procesului penal nu se poate limita la citirea în ședință publică a dispozitivului hotărârii în lipsa principalelor motive ce îl susțin. Procedând în sens contrar, atât inculpatul, cât și publicul pot cunoaște doar punctul de vedere al acuzării - expus prin actul de sesizare și concluziile orale formulate în fața instanței - fără a cunoaște însă motivele pentru care instanța a ajuns la soluția cuprinsă în dispozitiv. Având în vedere că instanța de judecată nu poate prelua în motivare cele cuprinse în actul de sesizare, ci trebuie să efectueze o analiză proprie, devine evident că simpla cunoaștere de către inculpat a poziției Ministerului Public nu echivalează cu o cunoaștere a motivelor pentru care instanța a dat dreptate acuzării și a respins cele înveredate de către apărare.

16. Invocă jurisprudența instanței de la Strasbourg în care s-a statuat faptul că, în acele situații în care în ședința publică se citește doar partea operativă a hotărârii, trebuie analizat în ce măsură publicul putea avea acces prin alte mijloace la hotărârea motivată (Hotărârea din 17 ianuarie 2008, pronunțată în *Cauza Ryakib Biryukov* împotriva Rusiei, paragrafele 39-45). Or, reține că, în dreptul

român, publicul poate cunoaște cel mult dispozitivul unei hotărâri, accesul la hotărârea motivată fiind permis doar părților din dosar și procurorului.

17. Susține că deliberarea nu poate avea ca finalitate doar stabilirea soluției ce urmează a fi pronunțată în ședință publică. Această etapă esențială pentru respectarea dreptului la un proces echitabil trebuie să implice o operațiune de analiză logică și juridică în baza căreia se ajunge la soluția ce urmează a fi pronunțată. Dacă lipsește o asemenea analiză înseamnă că soluția pronunțată de către instanță nu rezultă dintr-o deliberare efectivă. Or, în măsura în care deliberarea a avut loc, înseamnă că instanța și-a motivat deja soluția și poate să expună, la momentul pronunțării, inclusiv motivele esențiale ce sprijină o asemenea soluție, fie că această expunere are loc oral (urmând a fi consemnată ulterior în scris) ori doar în scris. Apreciază că lipsa motivării hotărârii judecătorești la momentul pronunțării transferă procesul deliberativ la un moment ulterior pronunțării soluției. Or, susține că nu pot fi acceptate două procese deliberative diferite, unul cu privire la soluție, iar altul cu privire la motivarea soluției.

18. Când privește critica de neconstituționalitate referitoare la lipsa citării inculpatului la pronunțarea hotărârii judecătorești, arată că instanța de la Strasbourg a statuat că publicitatea ședințelor de judecată are ca scop menținerea încrederii în instanțe, prin administrarea justiției în mod vizibil (în acest sens, invocă Hotărârea din 12 aprilie 2006, pronunțată în *Cauza Martinie împotriva Franței*, paragraful 39 și Hotărârea din 12 iulie 2001, pronunțată în *Cauza Malhous împotriva Cehiei*, paragrafele 55 și 56). De asemenea, invocă Hotărârea din 9 iunie 2011, pronunțată în *Cauza Luchaninova împotriva Ucrainei*, paragraful 55, în considerentele căreia publicitatea a fost descrisă ca fiind un „principiu fundamental” pentru respectarea dreptului la un proces echitabil. Reține, în esență, că, deși art.127 din Constituție și art.405 alin.(1) din Codul de procedură penală statuează asupra caracterului public al ședinței în care se face pronunțarea, art.405 alin.(2) din Codul de procedură penală lipsește de conținut principiul publicității. Arată că nu a fost citat, cu toate că instanța a amânat de două ori pronunțarea, așa încât nu a cunoscut data, ora și sala la care urmează a avea loc pronunțarea din 5 noiembrie 2019. De asemenea, arată că încheierea penală din 22 octombrie 2019, prin care s-a amânat pronunțarea pentru data de 5 noiembrie 2019, a fost disponibilă pe pagina de internet www.curteadeapelmures.ro doar ulterior momentului pronunțării hotărârii judecătorești. Susține, astfel, că impedimentul legal referitor la lipsa unei proceduri de citare a fost însoțit de impedimente de natură obiectivă ce l-au lipsit de posibilitatea de a lua parte la pronunțarea hotărârii.

19. Curtea de Apel Târgu Mureș – Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie apreciază că excepția de neconstituționalitate este parțial întemeiată, în ceea ce privește dispozițiile art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală. În acest sens, reține că, în viziunea legiuitorului român, la momentul pronunțării se face public doar dispozitivul hotărârii judecătorești a cărei motivare are loc ulterior. Apreciază că o asemenea abordare legislativă excedează marjei de apreciere în materie de legiferare, aducând atingere nu doar dreptului la un proces echitabil, consacrat în art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ci chiar principiului legalității prevăzut de art.1 alin.(5) din Constituție. Totodată, reține că, prin intermediul dispozițiilor art.400 alin.(1) și ale art.405 alin.(3) din Codul de procedură penală, se creează un regim juridic discreționar pentru instanțele de judecată în raport cu procurorul, întrucât o instanță de judecată are posibilitatea de a dispune asupra dreptului la libertate printr-o hotărâre ce va putea fi motivată ulterior punerii acesteia în executare, în schimb procurorul poate emite doar o ordonanță motivată.

20. Apreciază că lipsa motivării la momentul pronunțării unei hotărâri judecătorești de condamnare, când aceasta este definitivă, face imposibilă cunoașterea de către cel vizat, într-un termen scurt, a motivelor ce conduc la privarea sa de libertate, iar celeritatea ori eficiența unui sistem judiciar nu reprezintă argumente suficiente pentru ca lipsa totală a motivării la momentul pronunțării unei hotărâri judecătorești definitive să treacă testul de constituționalitate. Consideră că, în acest fel, se aduce atingere dispozițiilor art.5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și ale art.23 alin.(8) din Constituție, deoarece privarea de libertate se bazează pe o hotărâre definitivă nemotivată, dar executorie, fiind lipsit de relevanță din această perspectivă că, în viitor, într-un termen care nu este specificat în lege, hotărârea judecătorească va fi totuși comunicată celui condamnat.

21. De asemenea, apreciază că lipsa motivării hotărârii judecătorești la momentul pronunțării acesteia lipsește de conținut întregul proces al deliberării. Procesul de deliberare nu constă doar în trasarea unor concluzii care iau forma soluției regăsite în minuta care se pronunță. În procesul de deliberare judecătorești trebuie să motiveze, adică să argumenteze în fapt și în drept de ce se impune o anumită soluție și nu o alta. Or, cum acest stadiu al judecării este unul efectiv, nu există nicio rațiune pentru care la momentul pronunțării dispozitivului să nu fie motivată în fapt și în drept soluția, iar o asemenea motivare să fie concepută și redactată abia ulterior. Din această perspectivă, apreciază că

textele criticate încalcă dispozițiile art.1 alin.(5) și ale art.21 alin.(3) din Constituție, precum și prevederile art.6 din Convenție. A susține faptul că judecătorii deliberează, adică își exprimă motivat opinia cu privire la o anumită soluție, dar aceștia nu sunt obligați la momentul pronunțării să facă cunoscut părților, subiecților procesuali principali și publicului larg esența motivelor ce au stat la baza soluției constituie o încălcare a prevederilor art.1 alin.(5), ale art.21 alin.(3) și ale art.23 alin.(8) și (12) din Constituție, precum și ale art.6 din Convenție raportate la art.20 din Constituție.

22. Consideră că motivele expuse mai sus pun sub semnul neconstituționalității inclusiv dispozițiile art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală, care oferă cadrul legal pentru motivarea hotărârii în cel mult 30 de zile de la pronunțare. Apreciază că aceste norme procesuale sunt afectate de un viciu de neconstituționalitate și, prin nereglementarea unei sancțiuni procesuale, termenul de 30 de zile este unul de recomandare.

23. Totodată, apreciază că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.405 alin.(2) din Codul de procedură penală este neîntemeiată. În acest sens, reține că nu a identificat nicio dispoziție constituțională cu care prevederile criticate să se afle în conflict. De asemenea, observă că autorul excepției nu formulează veritabile critici de neconstituționalitate, ci contestă maniera concretă în care a fost pronunțată Decizia penală nr.484/A din 5 noiembrie 2019 de Curtea de Apel Târgu-Mureș.

24. Potrivit prevederilor art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

25. Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului nu au transmis punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

26. În temeiul art.76 din Legea nr.47/1992, Curtea Constituțională a solicitat Inspecției Judiciare „Rapoartele semestriale privind situația motivărilor hotărârilor judecătorești în materie penală din perioada 2018 – 2020”. Cu Adresa nr.P21-1889 din 8 martie 2021, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.1769 din 8 martie 2021, Inspekția Judiciară a comunicat Raportul nr.19-2933 din 5 mai 2020 privind rezultatul activității de monitorizare a cauzelor nerespectării termenelor de redactare a hotărârilor judecătorești în anul 2019, Hotărârea nr.871 din 18 iunie 2020 a Consiliului Superior al Magistraturii - Secția pentru judecători, Raportul nr.2317/IJ/1096/DIJ/2018 din 4 aprilie 2019 privind rezultatul monitorizării situației referitoare la respectarea termenelor de redactare a hotărârilor judecătorești în anul 2018 și Hotărârea nr.702 din 28 mai 2019 a Consiliului Superior al Magistraturii - Secția pentru judecători.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, memoriul și concluziile scrise depuse la dosar de autor, concluziile scrise comunicate de reprezentantul Ministerului Public, înscrisurile comunicate de Inspekția Judiciară, susținerile apărătorului autorului excepției de neconstituționalitate, prezent la ședința publică, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

27. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

28. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(2) și (3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală, care au următorul conținut:

– Art.400 alin.(1): *„Rezultatul deliberării se consemnează într-o minută, care trebuie să aibă conținutul prevăzut pentru dispozitivul hotărârii [...]”;*

– Art.405 alin.(2) și (3): *„(2) La pronunțarea hotărârii părțile nu se citează. (3) Președintele completului pronunță minuta hotărârii”;*

– Art.406 alin.(1) și (2): *„(1) Hotărârea se redactează în cel mult 30 de zile de la pronunțare. (2) Hotărârea se redactează de unul dintre judecătorii care au participat la soluționarea cauzei, în cel mult 30 de zile de la pronunțare, și se semnează de toți membrii completului și de grefier”.*

29. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că prevederile art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală sunt contrare atât dispozițiilor constituționale ale art.1 alin.(5), ale art.21 alin.(3) și ale art.23 alin.(8) și (12), cât și dispozițiilor art.5 și art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, raportat la art.20 din Constituție. Totodată, susține că normele procesuale penale ale art.405 alin.(2) sunt contrare dispozițiilor art.21 alin.(1) și (3) și ale art.127 din Legea fundamentală.

30. Anterior examinării excepției de neconstituționalitate, Curtea observă că, prin Decizia nr.129 din 2 martie 2021, nepublicată la data pronunțării prezentei decizii, a analizat constituționalitatea dispozițiilor art.406 alin.(2) din Codul de procedură penală, însă dintr-o altă perspectivă decât cea

invocată în prezenta cauză - și anume aceea a continuității completului de judecată și a redactării hotărârii judecătorești în ipoteza pensionării unuia dintre judecătorii care au făcut parte din completul de judecată - constatând constituționalitatea acestora în raport cu criticile formulate.

31. În prezenta cauză, Curtea reține că motivele de neconstituționalitate privesc, pe de o parte, dispozițiile art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală, din perspectiva lipsei motivării hotărârilor judecătorești la momentul pronunțării. Pe de altă parte, criticile de neconstituționalitate sunt formulate și din perspectiva lipsei citării inculpatului la pronunțarea hotărârii judecătorești, prin raportare la dispozițiile art.405 alin.(2) din Codul de procedură penală.

32. Examinând excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală, cât privește critica referitoare la lipsa motivării hotărârii judecătorești la momentul pronunțării acesteia, Curtea reține că hotărârea judecătorească prin care cauza este soluționată de prima instanță de judecată și/sau hotărârea judecătorească prin care instanța se pronunță asupra apelului reprezintă actele finale și de dispoziție ale instanței, prin care se soluționează cu autoritate de lucru judecat litigiul dintre părți. Cadrul legal actual în materie procesual penală configurează atât conținutul, cât și aspectele privind pronunțarea, redactarea și comunicarea hotărârii judecătorești.

33. În ceea ce privește conținutul hotărârii judecătorești, potrivit art.401 din Codul de procedură penală, *„Hotărârea prin care instanța penală soluționează fondul cauzei trebuie să conțină o parte introductivă, o expunere și dispozitivul.”* Reglementarea conținutului părții introductive, al expunerii (considerentelor) și al dispozitivului hotărârii judecătorești *stricto sensu* pronunțate în materie penală se regăsește în cuprinsul normelor procesual penale ale art.402-404. Astfel, Curtea reține că, potrivit dispozițiilor art.402 din Codul de procedură penală, partea introductivă a hotărârii judecătorești (practicaua) trebuie să cuprindă următoarele mențiuni: ziua, luna, anul și denumirea instanței, mențiunea dacă ședința a fost sau nu publică, numele și prenumele judecătorilor, procurorului și grefierului, numele și prenumele părților, avocaților și ale celorlalte persoane care participă în proces și care au fost prezente la judecată, precum și ale celor care au lipsit, cu arătarea calității lor procesuale și cu mențiunea privitoare la îndeplinirea procedurii, fapta pentru care inculpatul a fost trimis în judecată și textele de lege în care a fost încadrată fapta, mijloacele de probă care au fost supuse dezbaterii contradictorii; cererile de orice natură formulate de procuror, de persoana vătămată, de părți și de ceilalți participanți la proces, concluziile procurorului, ale persoanei vătămate și ale părților, măsurile luate în cursul ședinței. Pe de altă parte, art.404 din Codul de procedură penală reglementează elementele pe care trebuie să le cuprindă dispozitivul și care privesc datele referitoare la persoana inculpatului, enumerate în cuprinsul normelor procesual penale ale art.107, soluția dată de instanță cu privire la infracțiune, indicându-se denumirea acesteia și textul de lege în care se încadrează, iar în caz de achitare sau de încetare a procesului penal, și cauza pe care se întemeiază potrivit art.16, precum și soluția dată cu privire la soluționarea acțiunii civile. Când instanța dispune condamnarea, în dispozitiv se menționează pedeapsa principală aplicată. Același articol, precizat, reglementează și mențiunile în caz de suspendare a executării pedepsei, în cazul în care se dispune măsura educativă a supravegherii, renunțarea la aplicarea pedepsei ori amânarea aplicării pedepsei. Dispozitivul trebuie să cuprindă, de asemenea, mențiunea că hotărârea este supusă apelului, cu arătarea termenului în care acesta poate fi exercitat, indicarea datei în care hotărârea a fost pronunțată și a faptului că pronunțarea s-a făcut în ședință publică. Art.403 din Codul de procedură penală reglementează conținutul expunerii/considerentelor hotărârii judecătorești, care trebuie să cuprindă datele privind identitatea părților, descrierea faptei ce face obiectul trimiterii în judecată, cu arătarea timpului și a locului unde a fost săvârșită, precum și încadrarea juridică dată acesteia prin actul de sesizare, motivarea soluției cu privire la latura penală, prin analiza probelor care au servit ca temei pentru soluționarea laturii penale a cauzei și a celor care au fost înlăturate, și motivarea soluției cu privire la latura civilă a cauzei, precum și analiza oricăror elemente de fapt pe care se sprijină soluția dată în cauză și arătarea temeiurilor de drept care justifică soluțiile date în cauză. În caz de condamnare, renunțare la aplicarea pedepsei sau amânarea aplicării pedepsei, expunerea trebuie să cuprindă fiecare faptă reținută de instanță în sarcina inculpatului, forma și gradul de vinovăție, circumstanțele agravante sau atenuante, starea de recidivă, timpul ce se deduce din pedeapsa pronunțată, respectiv timpul care se va deduce din pedeapsa stabilită în caz de anulare sau revocare a renunțării la aplicarea pedepsei ori a amânării aplicării pedepsei, precum și actele din care rezultă perioada ce urmează a fi dedusă. Dacă instanța reține în sarcina inculpatului numai o parte dintre faptele ce formează obiectul trimiterii în judecată, se va arăta în hotărâre pentru care anume fapte s-a pronunțat condamnarea ori, după caz, renunțarea la aplicarea pedepsei sau amânarea aplicării pedepsei și pentru care anume fapte, încetarea procesului penal sau achitarea. De asemenea, în cazul renunțării la aplicarea pedepsei și al amânării aplicării pedepsei, precum și în cazul suspendării executării pedepsei sub supraveghere, se vor prezenta în hotărâre motivele care au determinat renunțarea sau amânarea ori, după caz, suspendarea și se vor arăta

consecințele la care persoana față de care s-au dispus aceste soluții se expune dacă va mai comite infracțiuni sau, după caz, dacă nu va respecta măsurile de supraveghere ori nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere.

34. Așadar, cât privește latura penală a procesului, Curtea reține că legea procesual penală prevede expres că în conținutul expunerii (considerentelor) hotărârii judecătorești se regăsesc atât „*motivarea soluției*” - rezultat al analizei probelor care au servit ca temei pentru soluționarea laturii penale a cauzei și a celor care au fost înlăturate, cât și temeiurile de drept care justifică soluția. De asemenea, Curtea reține că, potrivit Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr.1.375/2015, cu modificările ulterioare, „*Motivarea hotărârii judecătorești trebuie să arate silogismul juridic din care rezultă aplicarea normei de drept la situația de fapt reținută.*” [art.131 alin.(2) teza finală], iar, în căile de atac, „*Motivarea hotărârii judecătorești trebuie să arate argumentele pentru care s-a pronunțat soluția în calea de atac și susținerile care au fost înlăturate.*” [art.131 alin.(3) teza finală].

35. Totodată, potrivit Avizului nr.11 (2008) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești, „în ceea ce privește conținutul său, hotărârea judecătorească cuprinde examinarea chestiunilor în fapt și în drept aflate la baza controversei (pct.42). La examinarea chestiunilor în fapt judecătorul va întâlni contestații referitoare la probatoriu, mai exact asupra legalității acestuia. El va examina de asemenea valoarea probantă a elementelor ce ar putea avea utilitate pentru soluționarea litigiului (pct.43). Examinarea chestiunilor în drept trebuie să cuprindă aplicarea regulilor de drept național, european și internațional (pct.44). Examinarea chestiunilor în drept trece, într-un mare număr de cazuri, prin interpretarea regulii de drept (pct.46). Această putere de interpretare nu trebuie să ne facă să uităm că judecătorul trebuie să asigure securitatea juridică, ce garantează previzibilitatea atât a conținutului regulii de drept, cât și a aplicării sale și contribuie la calitatea sistemului judiciar (pct.47)”. Tot astfel, potrivit avizului precitat, „Pentru a fi de calitate, hotărârea judecătorească trebuie percepută de justițiabil și de societate în general drept rezultatul unei aplicări pertinente a regulilor de drept, al unei proceduri echitabile și al unei aprecieri convingătoare a faptelor, fiind executabilă. Justițiabilul va avea atunci convingerea că a fost examinată cauza sa și că a fost soluționată corect și societatea va percepe hotărârea ca pe un factor ce poate restabili pacea socială (pct.31)”.

36. Așadar, Curtea reține că motivarea hotărârilor judecătorești justifică echitatea procesului penal prin dreptul justițiabilului de a fi convins că justiția a fost îndeplinită, respectiv că judecătorul a examinat toate mijloacele procesuale și procedurale propuse de acesta. Art.124 alin.(1) din Legea fundamentală statuează că „*Justiția se îndeplinește în numele legii.*” Sensul normei este acela că instanțele judecătorești care îndeplinesc justiția, potrivit art.126 alin.(1) din Constituție, trebuie să respecte legea, de drept material sau procesual, aceasta fiind cea care guvernează toate raporturile sociale deduse judecării. Dispoziția constituțională consacră principiul legalității actului de justiție și trebuie corelată cu prevederea art.16 alin.(2) din Constituție care prevede că „*Nimeni nu este mai presus de lege*” și cu cea a art.124 alin.(3) din Constituție, care prevede alte două principii constituționale: independența judecătorului și supunerea lui numai legii. Aceste dispoziții fundamentează activitatea instanțelor judecătorești, pe de o parte, și fixează poziția lor față de lege, pe de altă parte. Atribuțiile judecătorului implică identificarea normei incidente, analiza conținutului său și o necesară aplicare a acesteia la faptele juridice pe care le-a stabilit. Astfel, în activitatea sa de îndeplinire a justiției, judecătorul interpretează legea, realizând un echilibru între spiritul și litera ei, între exigențele de redactare și scopul urmărit de legiuitor, și o aplică raportului conflictual dedus judecării, soluționându-l printr-o hotărâre judecătorească, întemeiată pe un raționament juridic, care stabilește soluția judicioasă aplicabilă situației de fapt care a generat conflictul. Tocmai în considerarea acestei finalități, Constituția consacră principiul potrivit căruia „*Justiția se îndeplinește în numele legii*”, eliminând orice altă sursă care ar putea constitui un temei al arbitrarului sau al nedreptății. Realizarea justiției nu poate fi un act subiectiv, *pro causa*, al judecătorului, ci unul obiectiv, imparțial, derivat din raportarea la lege a situației de fapt și din supunerea judecătorului față de lege. Abaterea de la aceste rigori, bazată pe motive de subiectivitate, poate fi sancționată prin intermediul căilor de atac prevăzute de lege împotriva hotărârii judecătorești (a se vedea Decizia nr.972 din 21 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.800 din 28 noiembrie 2012).

37. Îndeplinirea justiției, în numele legii, are semnificația că actul de justiție izvorăște din normele legale, iar forța lui executorie derivă tot din lege. Altfel spus, hotărârea judecătorească reprezintă un act de aplicare a legii pentru soluționarea unui conflict de drepturi sau interese, constituind mijlocul de restabilire a ordinii de drept și de consolidare a încrederii cetățeanului în autoritatea statului. Hotărârea judecătorească, având autoritate de lucru judecat, răspunde nevoii de securitate juridică, părțile având obligația să se supună efectelor obligatorii ale actului jurisdicțional, fără posibilitatea de a mai pune în discuție ceea ce s-a stabilit deja pe calea judecării. Așa fiind, hotărârea judecătorească se situează în

sfera actelor de autoritate publică, fiind investită cu o eficiență specifică de către ordinea normativă constituțională. Datorită acestui fapt, hotărârea judecătorească - desemnând tocmai rezultatul activității judiciare - reprezintă cel mai important act al justiției (în acest sens, Decizia nr.33 din 23 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.146 din 15 februarie 2018, paragrafele 163-165).

38. De asemenea, Curtea observă că atât în jurisprudența sa constantă, cât și în jurisprudența instanței europene de contencios al drepturilor omului s-a statuat că o motivare și o analiză clare sunt cerințe fundamentale ale hotărârilor judecătorești și un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale dispune, printre altele, obligația statelor de a institui instanțe independente și imparțiale și de a promova instaurarea procedurilor eficiente. Îndeplinirea acestor obligații capătă sens când are ca rezultat împuternicirea judecătorilor de a administra în mod just și corect justiția, atât în drept, cât și în fapt, în avantajul strict al cetățenilor.

39. Prin urmare, întrucât justiția privește persoane, Curtea constată că toate garanțiile de ordin constituțional sau infraconstituțional ori care se regăsesc în documente internaționale cu valoare interpretativă constituțională, care se referă la înfăptuirea justiției, servesc, în ultimă instanță, realizării drepturilor și libertăților acestora. Din această perspectivă, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței instanței de la Strasbourg, dreptul la un proces echitabil, garantat de art.6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, include printre altele dreptul părților de a prezenta observațiile pe care le consideră pertinente pentru cauza lor (Hotărârea din 28 aprilie 2005, pronunțată în *Cauza Albina împotriva României*, paragraful 30). Întrucât Convenția nu are drept scop garantarea unor drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (Hotărârea din 13 mai 1980, pronunțată în *Cauza Artico împotriva Italiei*, paragraful 33), acest drept nu poate fi considerat efectiv decât dacă aceste observații sunt în mod real „ascultate”, adică în mod corect examinate de către instanța sesizată. Scopul motivării hotărârii judecătorești este de a demonstra părților că au fost ascultate, contribuind astfel la o mai bună acceptare de către acestea a deciziei. În plus, îl obligă pe judecător să-și întemeieze motivarea pe argumente obiective și să prezerve drepturile apărării. Cu toate acestea, întinderea obligației de motivare poate varia în funcție de natura hotărârii și trebuie analizată în lumina circumstanțelor speței (Hotărârea din 9 decembrie 1994, pronunțată în *Cauza Ruiz Torija împotriva Spaniei*, paragraful 29). Altfel spus, art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale implică mai ales în sarcina instanței obligația de a proceda la un examen efectiv al mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța [Hotărârea din 12 februarie 2004, pronunțată în *Cauza Perez împotriva Franței*, paragraful 80, și Hotărârea din 19 aprilie 1994, pronunțată în *Cauza Van der Hurk împotriva Olandei*, paragraful 59]. Întinderea motivării depinde de diversitatea mijloacelor pe care o parte le poate ridica în instanță, precum și de prevederile legale, de obiceiuri, de principiile doctrinare și de practicile diferite privind prezentarea și redactarea sentințelor și hotărârilor în diferite state. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Hotărârea din 15 februarie 2007, pronunțată în *Cauza Boldea împotriva României*, paragraful 29, și Hotărârea din 19 februarie 1997, pronunțată în *Cauza Helle împotriva Finlandei*, paragraful 60). Potrivit jurisprudenței constante a instanței europene, care reflectă un principiu legat de buna administrare a justiției, hotărârile judecătorești trebuie să indice în mod suficient motivele pe care se întemeiază [Hotărârea din 25 iulie 2002, pronunțată în *Cauza Papon împotriva Franței*]. Dreptul la o decizie motivată își are originile într-un principiu mai general încorporat în Convenție, care protejează un individ împotriva arbitrarului; decizia internă ar trebui să conțină motivele care sunt suficiente pentru a face față aspectelor esențiale de fapt și de drept în cazul părților litigante - argumentul de fond sau de procedură (Hotărârea din 9 decembrie 1994, pronunțată în *Cauza Ruiz Torija împotriva Spaniei*, paragrafele 29 și 30).

40. În mod similar, în jurisprudența Curții Constituționale s-a statuat că obligativitatea motivării hotărârilor judecătorești constituie o condiție a procesului echitabil, exigență a art.21 alin.(3) din Constituție și a art.6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Decizia nr.33 din 23 ianuarie 2018, precitată, paragraful 173). În aceeași decizie, Curtea a reținut că motivarea hotărârii judecătorești este un act inerent funcției judecătorului cauzei și constituie expresia independenței sale. Motivarea nu constituie doar premisa unei bune înțelegeri a hotărârii, ci și garanția acceptării sale de către justițiabil, care se va supune actului de justiție având încrederea că nu este un act arbitrar. Ea reprezintă un element esențial al hotărârii judecătorești, o puternică garanție a imparțialității judecătorului și a calității actului de justiție, precum și o premisă a exercitării corespunzătoare de către instanța superioară a atribuțiilor de control judiciar de legalitate și temeinicie. Hotărârea instanței trebuie să cuprindă, ca o garanție a caracterului echitabil al procedurii judiciare și a respectării dreptului la apărare al părților, motivele de fapt și de drept care au format convingerea instanței, precum și cele pentru care s-au înlăturat cererile/apărările părților (paragraful 171).

41. În aceste condiții, Curtea constată că atât în propria jurisprudență, cât și în jurisprudența instanței europene de contencios al drepturilor omului s-a statuat, în mod unanim, că motivarea permite nu numai o mai bună înțelegere și acceptare a hotărârii judecătorești de către justițiabil, ci constituie, mai ales, o garanție împotriva arbitrariului. Pe de o parte, ea obligă judecătorul să distingă mijloacele de apărare ale părților și să precizeze elementele care îi justifică decizia și o fac să fie conformă legii și, pe de altă parte, permite o înțelegere a funcționării justiției de către societate.

42. În continuare, Curtea reține că soluționarea unei cauze penale se realizează ca urmare a deliberării judecătorului sau judecătorilor care compun completul de judecată și pronunțării hotărârii judecătorești, după ce s-au închis dezbaterile în cauză. Codul de procedură penală în vigoare stabilește că deliberarea și pronunțarea hotărârii se fac în ziua în care au avut loc dezbaterile sau la o dată ulterioară, dar nu mai târziu de 15 zile de la închiderea dezbaterilor [art.391 alin.(1)]. În situații excepționale, când, raportat la complexitatea cauzei, deliberarea și pronunțarea nu pot avea loc în termenul prevăzut la alin.(1) al art.391 din Codul de procedură penală, instanța poate amâna pronunțarea o singură dată pentru cel mult 15 zile. La deliberare iau parte numai membrii completului în fața cărora a avut loc dezbaterile. Deliberarea se realizează în secret și este actul procesual prin care completul de judecată verifică și evaluează materialul probator și procedural al cauzei, în vederea adoptării soluției ce urmează să rezolve conflictul de drept. Obiectul deliberării îl constituie chestiunile de fapt și chestiunile de drept deduse judecății. Potrivit art.393 alin.(2) și (3) din Codul de procedură penală, deliberarea poartă asupra existenței faptei și vinovăției inculpatului, asupra stabilirii pedepsei, asupra stabilirii măsurii educative ori măsurii de siguranță, dacă este cazul să fie luată, precum și asupra deducerii duratei măsurilor preventive privative de libertate și a internării medicale, respectiv asupra reparării pagubei produse prin infracțiune, asupra măsurilor preventive și asigurătorii, a mijloacelor materiale de probă, a cheltuielilor judiciare, precum și asupra oricărei alte probleme privind justa soluționare a cauzei. Luarea hotărârii trebuie să fie rezultatul acordului membrilor completului de judecată asupra soluțiilor date chestiunilor supuse deliberării, iar, când unanimitatea nu poate fi întrunită, hotărârea se ia cu majoritatea membrilor completului de judecată (art.394 din Codul de procedură penală). În situația în care în cadrul completului de judecată nu se poate întruni majoritatea ori unanimitatea, judecarea cauzei se reia în complet de divergență, iar dacă în cursul deliberării instanța apreciază că o anumită împrejurare trebuie lămurită și este necesară reluarea cercetării judecătorești sau a dezbaterilor repune cauza pe rol [art.395 alin.(1) din Codul de procedură penală].

43. Atunci când judecătorul unic a stabilit soluția ce urmează a fi dispusă în cauză ori când judecătorii din completul colegial au ajuns la o soluție (în unanimitate sau majoritate), se redactează minuta, act procedural în care se consemnează soluția și care trebuie să aibă conținutul prevăzut pentru dispozitivul hotărârii [art.400 alin.(1) din Codul de procedură penală].

44. În același timp, Curtea reține că legea procesual penală stabilește că „(1) *Hotărârea se pronunță în ședință publică de către președintele completului de judecată, asistat de grefier [...]. (3) Președintele completului pronunță minuta hotărârii.*” [art.405 alin.(1) și (3)]. După pronunțare, o copie a minutei hotărârii se comunică procurorului, părților, persoanei vătămate și, în cazul în care inculpatul este arestat, administrației locului de deținere, în vederea exercitării căii de atac.

45. Potrivit art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală, hotărârea se redactează în cel mult 30 de zile de la pronunțare, de unul dintre judecătorii care au participat la soluționarea cauzei și se semnează de toți membrii completului și de grefier, iar dispozitivul hotărârii trebuie să fie conform cu minuta. Practica judiciară și doctrina au statuat că termenul menționat este un termen de recomandare.

46. Așa încât, plecând de la aceste premise, Curtea constată că, de principiu, motivarea în fapt și în drept a hotărârii judecătorești în procesul penal constituie un element de transparență a justiției, inerent oricărui act jurisdicțional; hotărârea judecătorească nu reprezintă un act discreționar, ci este rezultatul unui proces logic de analiză științifică a probelor administrate în cauză, realizat la momentul deliberării în scopul aflării adevărului, proces de analiză necesar stabilirii stării de fapt desprinse din acestea prin înlăturarea unor probe și reținerea altora, ca urmare a unor raționamente logice făcute de instanță și care se regăsesc în motivarea hotărârii judecătorești. Ca proces al „judecății” realizate în cauză, motivarea hotărârii judecătorești implică o demonstrație, ce presupune folosirea logicii juridice pentru fundamentarea soluției. Așadar, Curtea reține că motivarea hotărârii judecătorești este cea care conduce în mod logic și convingător la soluția din dispozitiv.

47. Totodată, Curtea constată că etapa procesuală în care se conturează motivele în fapt și în drept ce conduc la soluție este cea a deliberării. Motivarea în fapt și în drept a hotărârii judecătorești reprezintă argumentarea rațiunii ce îl determină pe judecător să adopte, la momentul deliberării, soluția dispusă în cauză și, în mod logic, aceasta este anterioară pronunțării soluției, în condițiile în care, ca regulă a acțiunii, motivele sunt anterioare deciziei.

48. Cu toate că motivarea în fapt și în drept a soluției este rezultatul activității de deliberare desfășurată anterior pronunțării acesteia, Curtea constată că, în mod cronologic, redactarea ei este

plasată de legiuitor ulterior actelor procesuale menționate, prin stabilirea unui termen, care, fiind considerat de recomandare, se poate prelungi în timp până la o dată neprecizată.

49. Curtea reține că a motiva înseamnă a demonstra, a pune în evidență datele concrete care, folosite ca premise, duc la formularea unei concluzii logice. Curtea observă, de asemenea, că simpla afirmare a unei concluzii - în concret, pronunțarea soluției nemotivate în fapt, doar cu indicarea textului de lege în care se încadrează infracțiunea, potrivit art.404 din Codul de procedură penală - fără a arăta în ce mod s-a ajuns la acea concluzie/soluție, nu creează transparență asupra actului de justiție, nu înlătură suspiciunea de arbitrar și nu permite o bună înțelegere și acceptare a hotărârii judecătorești. Curtea reține că doar motivarea în fapt și în drept explică și justifică soluția (dispozitivul), oferă o imagine clară a rezolvării corecte a conflictului de drept dedus judecății și este cea care convinge în legătură cu justetea soluției.

50. Astfel, Curtea constată că fixarea, prin redactare, la data pronunțării soluției, a silogismului judiciar, care explică și justifică soluția, reprezintă o garanție că rezultatul judecății este expresia deliberării, în mod esențial sub aspectul conținutului. În același timp, Curtea constată că redactarea motivelor în fapt și în drept la momentul pronunțării permite urmărirea raționamentului care conduce judecătorul la soluție, reduce prejudecățile cognitive și crește probabilitatea ca judecătorul să pronunțe o soluție corectă. Redactarea motivării în fapt și în drept la momentul pronunțării asigură exactitatea luării deciziei de către judecător ulterior deliberării. Relevante sub acest aspect sunt cele reținute de Curtea de Casație - Secția a II-a în Decizia nr.2994/1925: „hotărârile instanțelor judecătorești trebuie motivate atât în fapt, cât și în drept; în fapt judecătorul fondului este dator să arate cauzele care au determinat judecata, enunțând probele și circumstanțele care i-au format convingerea de culpabilitate a infractorului; de asemenea este ținut ca din probele administrate în cauză să stabilească mai întâi existența faptului imputat și după aceea raportul juridic dintre acest fapt și textul legii ce urmează să aplice” (Pandectele Săptămânale, anul II, nr.4/1926, p.87).

51. Curtea reține, de asemenea, că redactarea hotărârii judecătorești, cu motivarea în fapt și în drept, la data pronunțării este o garanție că toți judecătorii completului (colegial) au înțeles motivarea, chiar dacă fiecare dintre ei o interpretează în mod diferit. Totodată, redactarea motivării în fapt și în drept la momentul procesual menționat permite corectarea eventualelor greșeli sau contradicții din cuprinsul hotărârii judecătorești, înainte de pronunțare, în condițiile în care o hotărâre judecătorească trebuie să fie clară și accesibilă la data pronunțării.

52. În aceste condiții, Curtea constată că motivarea în fapt și în drept a soluției la data pronunțării conferă legitimitate hotărârii judecătorești, atât în plan individual - în ceea ce privește părțile la proces, cât și în plan general - în ochii publicului. De altfel, Curtea reține că, potrivit dispozițiilor art.103 alin.(2) din Codul de procedură penală, „*În luarea deciziei asupra existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului instanța hotărăște motivat, cu trimitere la toate probele evaluate. [...]*”. Momentul procesual la care instanța „hotărăște” este cel al deliberării, norma procesual penală stabilind, în acest sens, că instanța hotărăște motivat. Or, Curtea reține că actul procesual al deliberării la care instanța „hotărăște motivat” nu se poate plasa în timp la data redactării hotărârii judecătorești stabilite, *de lege lata*, „în cel mult 30 de zile de la pronunțare”, sau la o altă dată neprecizată, având în vedere natura juridică a acestui termen. Cu alte cuvinte, Curtea reține că hotărârea judecătorească nu poate, sub nicio formă, să fie „reconstituită” din fragmente separate, întocmite în etape procesuale diferite.

53. Curtea constată deci că redactarea hotărârii judecătorești - motivarea în fapt și în drept a soluției - ulterior pronunțării acesteia, în termenul reglementat la art.406 din Codul de procedură penală ori la o altă dată, plasată în timp după epuizarea termenului menționat anterior, constituie de fapt justificarea soluției reținută în minută. Or, Curtea reține că dreptul la un proces echitabil, în sensul autonom al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, impune pronunțarea unei hotărâri motivate, iar nu justificarea ulterioară a soluției pronunțate. În acest sens, în practica instanței de contencios european al drepturilor omului s-a statuat că numai prin pronunțarea unei hotărâri motivate poate fi realizată o corectă administrare a justiției (Hotărârea din 27 septembrie 2001, pronunțată în *Cauza Hirvisaari împotriva Finlandei*, paragraful 30). Tot astfel, s-a reținut că numai prin adoptarea unei hotărâri motivate poate exista un control public al administrării justiției (Hotărârea din 1 iulie 2003, pronunțată în *Cauza Suominen împotriva Finlandei*, paragraful 37).

54. Așadar, având în vedere considerentele anterioare, Curtea constată că, pentru a se asigura în mod efectiv dreptul la un proces echitabil și garanțiile care se referă la înfăptuirea justiției, este necesar ca redactarea hotărârii judecătorești (motivarea în fapt și în drept) să aibă loc la data pronunțării, întrucât la acest moment procesual, ca rezultat al deliberării, se conturează considerentele ce conduc la soluție, redactarea acestora constituind doar un aspect tehnic de fixare, prin limbaj, a modului în care instanța a judecat. În același sens s-a pronunțat și Curtea Constituțională a Lituaniei, reținând, în Decizia din 21 septembrie 2006, că „Întrucât motivarea poate fi uneori foarte lungă, pentru a se asigura organizarea eficientă a activității instanțelor, legiuitorul poate prevedea excepții de la regula

conform căreia întreaga hotărâre trebuie citită în ședința publică. În asemenea cazuri, hotărârea definitivă trebuie comunicată public în alt mod. Nu este esențial ca întreaga hotărâre (inclusiv motivarea) să fie citită în ședința publică, *însă trebuie ca ea să fie redactată înainte de pronunțare* și să fie pusă la dispoziția părților și a altor persoane interesate în cel mai scurt timp posibil.”

55. În susținerea celor menționate anterior, Curtea reține, ca urmare a unei analize de drept comparat, faptul că, în Austria, art.268 din Codul de procedură penală prevede că președintele va anunța verdictul și motivele esențiale ale hotărârii în ședința publică, iar, în Belgia, art.337 din Codul de procedură penală stabilește că „*Președintele dispune să fie adus inculpatul și citește hotărârea în prezența sa. Hotărârea conține decizia completului și menționează motivele*”. În Cehia, secțiunea 128 din Codul de procedură penală prevede că sentința trebuie întotdeauna citită în ședința de către președintele completului. Citirea trebuie să includă cel puțin o parte substanțială a motivării. Pronunțarea sentinței trebuie să fie în deplină concordanță cu conținutul ei. Sentința este de obicei pronunțată imediat după ședința în care a fost luată. Dacă acest lucru nu este posibil, pronunțarea poate fi amânată cu cel mult 3 zile. În Cipru, art.112 din Codul de procedură penală statuează că toate hotărârile penale trebuie să fie pronunțate sau explicate, în esența lor, în ședința publică, imediat după încheierea procesului ori la o dată ulterioară care trebuie notificată părților sau avocaților acestora. Potrivit art.315 alin.4 din Codul de procedură penală estonian, instanța poate decide să pronunțe numai dispozitivul sentinței. În acest caz, instanța trebuie să facă un rezumat oral al motivării la pronunțarea sentinței. În Croația, art.457 alin.1 din Codul de procedură penală menționează că, după pronunțarea sentinței, președintele completului trebuie să prezinte, pe scurt, motivarea acesteia. Secțiunea 7 din capitolul 11 al Legii de procedură penală din Finlanda statuează că sentința trebuie întocmită după încheierea deliberărilor. Dacă nu este necesar să se redacteze sentința în totalitate, vor fi pronunțate doar motivarea și dispozitivul. Dacă părțile sunt de acord, poate fi pronunțat doar un rezumat al motivării. În cauzele extinse și complexe, sentința redactată poate fi depusă la grefă pentru consultare în termen de 14 zile de la încheierea ședinței de judecată. În Germania, secțiunea 268 din Codul de procedură penală stabilește că sentința se pronunță prin citirea dispozitivului și prin comunicarea punctelor esențiale ale motivării. Instanța decide dacă va citi întreaga motivare sau numai rezumatul ei, ținând cont de interesele legitime ale părților, ale martorilor și ale persoanelor vătămate. Sentința trebuie pronunțată la sfârșitul ședinței sau în cel mult 11 zile după aceasta. În caz contrar, ședința se reia. În Italia, art.544 din Codul de procedură penală prevede că, după încheierea deliberărilor, președintele completului redactează și semnează dispozitivul sentinței. Imediat după aceea, se întocmește un rezumat al motivelor de fapt și de drept care stau la baza sentinței. Dacă nu este posibilă redactarea imediată a motivării în camera de consiliu, aceasta se face în cel mult 15 zile de la data pronunțării. Când redactarea motivării este deosebit de complexă din cauza numărului de părți ori din pricina numărului și gravității acuzațiilor, judecătorul, dacă consideră că nu poate respecta termenul de redactare, poate indica în dispozitiv un termen mai lung, însă fără ca acesta să depășească 90 de zile de la data pronunțării. Potrivit art.545 din același act normativ, sentința este pronunțată în ședință, prin citirea dispozitivului, de către președintele completului sau de către un judecător din complet. Citirea motivării poate fi înlocuită cu o descriere succintă a motivelor. Pronunțarea este echivalentă cu notificarea sentinței pentru părțile care sunt sau trebuie considerate prezente la ședință. În Polonia, art.100 din Codul de procedură penală stabilește că, dacă legea nu dispune altfel, hotărârea trebuie pronunțată sau comunicată împreună cu motivarea sa. Potrivit art.418 alin.3 din același act normativ, după pronunțarea sentinței, președintele completului sau un membru al completului trebuie să enunțe oral cele mai importante motive care au justificat sentința. Conform art.419 din cod, absența părților, a avocatului sau a mandatarilor nu va împiedica pronunțarea sentinței. În Portugalia, conform art.372 din Codul de procedură penală, sentința este citită în ședința publică de către președinte sau de către alt judecător. Citirea motivării (sau, dacă este foarte extinsă, a unui rezumat al acesteia), precum și a dispozitivului este obligatorie, sub sancțiunea nulității. Imediat după citirea sentinței, președintele o depune la grefă. Grefierul o datează, semnează declarația de înregistrare și predă copii părților care solicită acest lucru. Pentru situațiile în care nu este posibilă redactarea imediată a sentinței, din cauza complexității deosebite a cauzei, art.373 din cod prevede că președintele stabilește public data pentru citirea sentinței, în cadrul unui termen care nu poate depăși 10 zile. La data stabilită, sentința este citită în ședința publică și depusă la grefă, în condițiile art.372. Dacă inculpatul nu a fost prezent, se consideră că a fost notificat cu privire la sentință, dacă aceasta este citită în fața avocatului său. Art.374 alin.2 din cod enumeră cerințele motivării. Aceasta constă în descrierea faptelor dovedite și nedovedite, precum și o explicație, pe cât posibil, completă (chiar și atunci când este succintă) a motivelor de fapt și de drept care au justificat sentința, cu indicarea și examinarea critică a probelor relevante. În Slovenia, art.360 din Legea de procedură penală prevede că sentința trebuie pronunțată fără întârziere de către președintele completului. Dacă instanța nu poate da o sentință în ziua încheierii ședinței, va amâna pronunțarea cel mult 3 zile și va stabili când și unde va fi anunțată oficial. Președintele completului

trebuie să citească dispozitivul sentinței și o scurtă prezentare a motivării în ședință publică, în fața procurorului, a părților, a avocaților și mandatarilor acestora. Totuși, sentința trebuie pronunțată chiar și în absența lor. Dacă inculpatul nu este prezent, completul poate decide ca președintele completului să-i comunice sentința, oral sau în scris. Art.363 stipulează că sentințele trebuie redactate în termen de 15 zile de la pronunțare, dacă inculpatul este arestat, și în termen de 30 de zile în celelalte cazuri. Dacă sentința nu este redactată la termen, președintele completului trebuie să-l informeze pe președintele instanței cu privire la motivele întârzierii. Președintele instanței trebuie să ia măsurile necesare pentru redactarea sentinței cât de curând posibil. Trebuie trimise copii autentificate ale sentinței procurorului, inculpatului și avocatului său. Dacă inculpatul este arestat, copia autenticată trebuie trimisă în termen de 15 zile de la pronunțare. Potrivit art.364, sentința redactată trebuie să fie identică cu sentința pronunțată și trebuie să conțină și o motivare care trebuie să se refere la fiecare capăt de acuzare. Instanța trebuie să indice în mod clar și cuprinzător faptele care sunt considerate dovedite și pe cele considerate nedovedite, precum și motivele care au stat la baza acestei clasificări. De asemenea, Curtea trebuie să indice cum a evaluat credibilitatea dovezilor contradictorii, motivele pentru care a respins anumite cereri ale părților, considerațiile esențiale care au condus instanța la rezolvarea aspectelor juridice și, mai ales, la stabilirea existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului, precum și motivele pentru care a aplicat anumite prevederi legale inculpatului și faptei comise. Dacă inculpatul a primit o pedeapsă penală, motivarea trebuie să arate elementele de care instanța a ținut cont la stabilirea pedepsei, mai ales dacă aceasta a depășit limita maximă legală, a fost redusă, suspendată ori s-a renunțat la aplicarea ei, dacă a fost impusă o măsură de siguranță sau o confiscare de bunuri. Dacă inculpatul a fost achitat, în motivare trebuie justificată achitarea. Art.368 alin.4 din Legea de procedură penală slovenă subliniază obligativitatea redactării motivării în cazul în care inculpatul a fost condamnat la o pedeapsă cu închisoarea. În ceea ce privește apelul, conform art.378, completul poate decide să pronunțe hotărârea în ședință publică, după ce părțile și avocații lor au fost notificați în mod corespunzător cu privire la acest lucru. Judecătorul raportor pronunță hotărârea în ședință publică. Acesta citește motivarea și explică pe scurt justificările instanței. În Ungaria, secțiunea 239 din Legea nr.19/1998 privind procesul penal prevede că, dacă procesul se judecă cu ușile închise, instanța are totuși obligația de a pronunța în ședință publică dispozitivul sentinței, împreună cu motivarea sa. Motivarea nu va fi pronunțată în ședință publică dacă prin aceasta s-ar vătăma interesele care au impus judecarea procesului cu ușile închise. Conform secțiunii 257, sentința în original trebuie redactată înainte de pronunțare și semnată de toți membrii completului. Sentința trebuie pronunțată de președintele completului.

56. În aceste condiții, față de motivele reținute anterior, Curtea constată că dispozițiile art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală, care reglementează aspecte privind conținutul minutei, pronunțarea acesteia și redactarea hotărârii judecătorești, sunt neconstituționale, fiind contrare dispozițiilor art.21 alin.(3) privind dreptul la un proces echitabil, astfel cum se interpretează potrivit art.20 din Constituție și prin prisma art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și dispozițiilor constituționale ale art.124 alin.(1) referitoare la înfăptuirea justiției.

57. Totodată, Curtea constată că normele procesual penale ale art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală aduc atingere demnității umane și dreptății, ca valori supreme în statul de drept.

58. Art.1 alin.(3) din Constituție stabilește că „*România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate*”, ceea ce a dus la calificarea acestui text constituțional ca fiind o reglementare de principiu care constituie cadrul pe care se grează toate celelalte norme ale Constituției (Decizia nr.350 din 7 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.504 din 8 iulie 2015, paragraful 18).

59. Din formularea textului constituțional rezultă că acesta operează cu noțiuni/sintagme distincte, dar interdependente, și anume: „*demnitatea omului*”, „*drepturile și libertățile cetățenilor*”, „*libera dezvoltare a personalității umane*” și „*dreptatea*”. Dreptatea și demnitatea omului - valori supreme în statul de drept - constituie repere pentru interpretarea și aplicarea celorlalte norme constituționale.

60. „Orice încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale numite reprezintă o încălcare a demnității umane, dat fiind că este temeiul acestora, ceea ce se constituie într-o încălcare mijlocită a demnității umane” (Decizia nr.465 din 18 iulie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.645 din 5 august 2019, paragraful 48). De asemenea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că însăși esența Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale este respectul pentru demnitatea umană și libertatea umană (Hotărârea din 29 aprilie 2002, pronunțată în

Cauza Pretty împotriva Regatului Unit, paragraful 65). Orice atingere adusă demnității umane afectează esența Convenției (Hotărârea din 2 iulie 2019, pronunțată în *Cauza R.S. împotriva Ungariei*, paragraful 34).

61. Având în vedere, pe de o parte, art.1 alin.(3) din Constituție, care califică demnitatea umană și dreptatea drept valori supreme ale statului român, și, pe de altă parte, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului coroborată cu art.20 alin.(1) din Constituție, plasat în titlul II al Constituției - *Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale*, Curtea reține că demnitatea umană și dreptatea sunt însăși sursa, temeiul și esența drepturilor și libertăților fundamentale. În accepțiunea demnității umane, omul trebuie să fie scop și subiect al acțiunii statului, și nu mijloc sau obiect al acesteia, astfel că statul nu poate aplica omului un tratament care să nege calitatea și statutul său juridic de subiect de drept, întrucât se ajunge la nesocotirea obligației de respectare a esenței umane a individului.

62. Totodată, Curtea reține că toate acțiunile statului, îndeosebi înfăptuirea justiției, au o dimensiune valorică, raportată în special la valorile constituționale – dreptatea și demnitatea omului. Dreptatea, valoare supremă în statul de drept, deși nu se regăsește ca atare în legislația infraconstituțională, este un element intrinsec al oricărei acțiuni a statului. Statul, prin autoritățile sale, are sarcina de a impune și valoriza dreptatea în societate. Așadar, deși nu poate fi normativizată, dreptatea este percepută rațional și obiectiv ca o necesitate, o exigență rezonabilă pretinsă de societate și impusă de autoritățile statului.

63. Pornind de la aceste premise, Curtea reține că justiția are rolul de a restabili dreptatea în societate. În mod particular, în domeniul justiției penale, dreptatea constituie un imperativ suprem, în condițiile în care procesul penal se poate finaliza cu o hotărâre de condamnare, ce constituie o exprimare extremă a exercitării forței coercitive a statului. Or, pentru ca societatea și, în mod special, persoana condamnată să accepte această formă de exercitare a forței coercitive a statului, hotărârea judecătorească penală - actul final și de dispoziție al instanței, prin care se soluționează cu autoritate de lucru judecat litigiul dintre părți - trebuie să aibă o legitimitate deplină.

64. Curtea reține că, dintre multiplele sale forme, în această materie dreptatea relevă ideea de echitate, constituie o exigență a echității procedurii judiciare. Ca exigență a echității procedurii judiciare, dreptatea însoțește actul de justiție în fiecare fază și etapă procesuală. Or, o „justiție întârziată/amânată” prin lipsa motivării în fapt și în drept a hotărârii judecătorești la data pronunțării este contrară dreptului la un proces echitabil și încalcă, implicit, dreptatea – valoare supremă în statul de drept. În aceste condiții, Curtea constată că doar pronunțarea unei hotărâri judecătorești motivate în fapt și în drept asigură realizarea justiției în spiritul dreptății, ca valoare supremă în statul de drept.

65. Totodată, Curtea constată că punerea în executare a hotărârii judecătorești definitive la data pronunțării minutei (dispozitivului) cu motivarea în fapt *post factum* a soluției, la o dată care, în practică, se plasează la un interval mare de timp față de momentul pronunțării condamnării este contrară demnității umane. Un asemenea tratament juridic plasează persoana condamnată într-o situație de inferioritate și are ca rezultat desconsiderarea arbitrară a demnității sale umane.

66. În continuare, Curtea observă că, potrivit art.23 alin.(11) din Constituție, „*Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana este considerată nevinovată*”, iar, potrivit art.6 paragraful 2 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, „*orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită*”.

67. Prezumția de nevinovăție este o garanție constituțională și reprezintă, în mod cumulat, atât un principiu de drept substanțial (garanție a libertății individuale), care consacră nevinovăția persoanei pe durata desfășurării unei proceduri judiciare penale, cât și un principiu de drept procedural (garanție a dreptului la un proces echitabil), întrucât presupune că, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana învinuită de săvârșirea unei fapte penale este protejată împotriva oricărui act al organelor judiciare care i-ar stabili culpabilitatea înainte ca persoana să fie condamnată potrivit legii (cu privire la aspectul procedural, a se vedea Hotărârea din 10 februarie 1995, pronunțată în *Cauza Allenet de Ribemont împotriva Franței*, paragraful 35, și Hotărârea din 4 martie 2008, pronunțată în *Cauza Samoilă și Cionca împotriva României*, paragraful 91).

68. Sub aspect substanțial, prezumția de nevinovăție presupune dihotomia nevinovat/vinovat, vizând, astfel, un element constitutiv al infracțiunii: persoana este considerată nevinovată până când acuzația penală este dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă; odată pronunțată hotărârea definitivă de condamnare, se stabilește vinovăția inculpatului, astfel că prezumția de nevinovăție este înlăturată. Sub aspect procedural, respectarea prezumției de nevinovăție conferă procedurii caracterul echitabil, deoarece, pe de o parte, potrivit art.4 alin.(2) din Codul de procedură penală, orice îndoială în formarea convingerii organelor judiciare se interpretează în favoarea suspectului/inculpatului, iar, pe de altă parte, desfășurarea procesului penal trebuie să asigure dreptul acuzatului la apărare, deci dreptul de a-și proba nevinovăția, precum și dreptul de a beneficia de toate garanțiile prevăzute de lege

în materia procedurilor penale. Curtea reține că încălcarea normelor procedurale referitoare la aceste drepturi de către organele judiciare determină încălcarea prezumției de nevinovăție a inculpatului/suspectului.

69. Din perspectiva relevanței în prezenta cauză, Curtea reține că sunt incidente considerentele legate de principiul substanțial al prezumției de nevinovăție. Standardul probei „*dincolo de orice îndoială rezonabilă*” din cuprinsul dispozițiilor art.396 alin.(2) din Codul de procedură penală – *Rezolvarea acțiunii penale* constituie o garanție procesuală a libertății individuale, a aflării adevărului și, implicit, a dreptului la un proces echitabil. Prin Decizia nr.47 din 16 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.323 din 27 aprilie 2016, Curtea a stabilit că „acest standard asigură respectarea prezumției de nevinovăție până la momentul asumării de către judecător a convingerii cu privire la vinovăția inculpatului, dincolo de orice îndoială rezonabilă, asumare concretizată prin pronunțarea hotărârii judecătorești de condamnare”. Or, atât timp cât formarea convingerii privind vinovăția inculpatului nu se poate realiza decât pe baza probatoriului administrat, deci pentru motive care exclud o îndoială rezonabilă, este evident că numai o hotărâre definitivă de condamnare care este motivată, deci care prezintă temeiurile de fapt și de drept ale condamnării, poate înlătura prezumția de nevinovăție. O interpretare contrară eludează însăși norma constituțională cuprinsă în art.23 alin.(11) care face referire expresă la „*hotărârea judecătorească de condamnare*”, hotărâre prin care instanța penală soluționează fondul cauzei și care, potrivit dispozițiilor art.401 din Codul de procedură penală, „*trebuie să conțină o parte introductivă, o expunere și dispozitivul*”. Or, dispozițiile art.400 alin.(1) teza întâi din Codul de procedură penală, care prevăd că „*Rezultatul deliberării se consemnează într-o minută, care trebuie să aibă conținutul prevăzut pentru dispozitivul hotărârii*”, și dispozițiile art.405 alin.(3) din același act normativ, care stabilesc că „*Președintele completului pronunță minuta hotărârii*”, consacră posibilitatea judecătorului de a pronunța o hotărâre de condamnare nemotivată (în fapt) în momentul dobândirii caracterului definitiv, întrucât normele criticate reglementează obligația judecătorului de a redacta doar dispozitivul hotărârii judecătorești de condamnare. Curtea constată că o atare împrejurare nu poate asigura garanția constituțională privind prezumția de nevinovăție, întrucât doar motivarea, în fapt și în drept, constituie premisa unei bune înțelegeri a hotărârii și garanția acceptării sale de către justițiabil, care se va supune actului de justiție având încrederea că nu este un act arbitrar.

70. Având în vedere cele reținute anterior, Curtea constată că răsturnarea prezumției de nevinovăție la data pronunțării minutei, în lipsa motivării atât în fapt, cât și în drept a soluției, conduce la neconstituționalitatea dispozițiilor art.400 alin.(1) și ale art.405 alin.(3) din Codul de procedură penală, prin raportare la art.23 alin.(11) din Legea fundamentală.

71. Curtea reține că, atunci când se soluționează un conflict de drept penal se stabilesc, implicit, și o situație de fapt și un raport juridic, astfel că soluționarea definitivă a conflictului implică recunoașterea definitivă a conținutului acestui conflict. Autoritatea de lucru judecat conduce la recunoașterea a două efecte de natură diferită: un prim efect pozitiv, în sensul că hotărârea care a dobândit autoritatea de lucru judecat poate fi pusă în executare; un efect negativ, în sensul că hotărârea judecătorească, având autoritate de lucru judecat, constituie un obstacol pentru repunerea în discuție, în fața instanței, a conflictului judecat definitiv și irevocabil. Cel mai important efect al hotărârii definitive penale, care capătă autoritate de lucru judecat, este cel executoriu. Pentru ca hotărârea penală să fie pusă în executare nu este necesar ca titularul acțiunii penale să ceară acest lucru; autoritatea de lucru judecat a hotărârii judecătorești penale dă naștere obligației organului competent de a pune de îndată în executare dispozițiile cuprinse în hotărârea definitivă.

72. Ca regulă generală, hotărârile penale devin executorii la data la care rămân definitive și dobândesc autoritate de lucru judecat. Codul de procedură penală reglementează, la art.551-552, noțiunea de rămânere definitivă a hotărârii penale pronunțate în primă instanță, în apel și contestație. Hotărârile primei instanțe rămân definitive (i) la data pronunțării, când hotărârea nu este supusă contestației sau apelului; (ii) la data expirării termenului de apel sau de introducere a contestației: a) când nu s-a declarat apel sau contestație în termen; b) când apelul sau, după caz, contestația declarată a fost retrasă înăuntrul termenului; (iii) la data retragerii apelului sau, după caz, a contestației, dacă aceasta s-a produs după expirarea termenului de apel sau de introducere a contestației; (iv) la data pronunțării hotărârii prin care s-a respins apelul sau, după caz, contestația. Hotărârile pronunțate în primă instanță pot fi atacate, de regulă, cu apel sau contestație, iar efectul suspensiv al căii ordinare de atac împiedică punerea în executare a hotărârii cu privire la fondul cauzei. Hotărârea instanței de apel și cea pronunțată în calea de atac a contestației rămân definitive la data pronunțării, atunci când apelul, respectiv, contestația au fost admise și procesul a luat sfârșit în fața instanței de apel sau a organului judiciar competent să soluționeze contestația. Curtea reține, astfel, că - spre deosebire de hotărârea instanței de fond, care devine definitivă la momente diferite, în funcție de situații concrete apărute în practică și a cărei executare poate fi suspendată prin formularea căii de atac ordinare a apelului -

hotărârea instanței de apel sau cea care se pronunță în contestație, în ipoteza admiterii, când procesul a luat sfârșit în fața instanței de apel sau a organului judiciar competent să soluționeze contestația, devine definitivă și dobândește autoritate de lucru judecat la data pronunțării.

73. Curtea reține, totodată, că, spre deosebire de hotărârile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursului în interesul legii și pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, care sunt obligatorii pentru instanțe, potrivit prevederilor art.474 alin.(4) și ale art.477 alin.(3) din Codul de procedură penală, de la data publicării lor în Monitorul Oficial al României, Partea I, și, spre deosebire de deciziile pronunțate de Curtea Constituțională în exercitarea controlului de constituționalitate, care sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor, potrivit dispozițiilor art.147 alin.(4) din Constituție, de asemenea de la data publicării lor în Monitorul Oficial al României, Partea I, iar nu de la data înscrierii deliberării în minută, hotărârile judecătorești prin care instanța se pronunță asupra apelului sunt executorii de la data pronunțării minutei conform art.405 alin.(3) din Codul de procedură penală.

74. Curtea reține în continuare că, de principiu, executarea eficientă a unei hotărâri judecătorești definitive este un element fundamental al statului de drept, al supremației legii. Curtea reține, de asemenea, că, în materie penală, executarea hotărârilor judecătorești are impact direct asupra drepturilor individuale, deopotrivă ale persoanei condamnate și ale persoanei vătămate.

75. Din perspectiva persoanei vătămate, o justiție veritabilă și eficientă implică o executare efectivă a soluțiilor judiciare cu caracter definitiv, în concordanță cu așteptările victimelor, în caz contrar, neexecutarea generând aspecte negative, cum ar fi neîncrederea societății în actul de justiție și ineficiența hotărârilor judecătorești, nerespectarea demnității persoanelor vătămate și lipsa unei satisfacții echitabile pentru acestea. Totodată, pronunțarea unei hotărâri judecătorești penale definitive, care nu dispune executarea pedepsei în privința persoanelor condamnate pentru comiterea infracțiunilor, generează riscul ca aceste persoane să săvârșească alte infracțiuni, să părăsească teritoriul țării, să atragă cheltuieli suplimentare pentru căutarea, reținerea sau o eventuală extrădare a lor. Toate aceste aspecte, menționate anterior, aduc și un impact negativ asupra scopului pedepsei penale, fac imposibilă restabilirea echității sociale, iar aplicarea legii penale ar avea doar un efect iluzoriu. Așadar, Curtea reține că, în cazul în care sancțiunea dispusă prin hotărâre judecătorească definitivă nu este pusă în executare imediat, persoana condamnată se poate eschiva de la executarea acesteia, iar persoanele vătămate nu au siguranța protecției de către stat a drepturilor lor fundamentale.

76. Cu privire la acest aspect, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) a subliniat în Opinia nr.13 (2010) privind rolul judecătorilor în executarea hotărârilor judecătorești că executarea trebuie să fie echitabilă, eficientă și proporțională, toate procedurile de executare fiind necesar să fie implementate în acord cu drepturile recunoscute de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (articolele 3, 5, 6, 8, 10, 11 din Convenție, protecția datelor etc.) și alte instrumente internaționale (pct.8).

77. Cât privește dreptul la libertate, proclamat în paragraful 1 al art.5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, acesta are în vedere libertatea individuală în sensul clasic, adică libertatea fizică a persoanei. Scopul acestui drept este de a asigura că nimeni nu este privat de libertate în mod arbitrar (Hotărârea din 8 iunie 1976, pronunțată în *Cauza Engel și alții împotriva Olandei*, paragraful 58), art.5 paragraful 1 din Convenție conținând o listă exhaustivă de situații care permit privarea de libertate. Art.5 paragraful 1 lit.a) din Convenție stipulează că „*Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale: a) dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent; [...]*”. Prin termenul de „condamnare” trebuie să se înțeleagă atât declararea vinovăției, în urma stabilirii legale a existenței unei infracțiuni (Hotărârea din 6 noiembrie 1980, pronunțată în *Cauza Guzzardi împotriva Italiei*, paragraful 100), cât și aplicarea unei pedepse sau a oricărei alte măsuri privative de libertate (Hotărârea din 24 iunie 1982, pronunțată în *Cauza Van Droogenbroeck împotriva Belgiei*, paragraful 35). Fiecare privare de libertate trebuie să fie justificată în mod corespunzător.

78. Curtea reține că art.5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale reglementează o garanție generală împotriva arbitrariului atunci când este vorba despre privarea de libertate. Având în vedere că dreptul la libertate este foarte important într-o societate democratică, instanța de la Strasbourg a subliniat în numeroase rânduri că excepțiile de la exercitarea acestui drept trebuie să fie îngăduite doar în anumite situații limitate, în conformitate cu dreptul național și cu standardele stricte stabilite în Convenție. Pentru a stabili dacă o astfel de restrângere este în conformitate cu dreptul garantat de art.5 din Convenție, statul trebuie să precizeze motivele care au impus măsura, pe de o parte, și, pe de altă parte, motivul pentru care măsura a fost cea mai potrivită luând în considerare scopul urmărit.

79. Astfel, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului recunoaște că art.5 din Convenție presupune și un anumit control, în sensul că fiecare privare de libertate trebuie să fie conformă cu dreptul național, care prevede de cele mai multe ori obligația de a preciza motivele care stau la baza actelor autorităților. Mai mult, statul ar trebui să ia în considerare că, chiar dacă privarea de libertate este în conformitate cu dreptul național, acesta trebuie să fie în sine compatibil cu Convenția. Nu se permite existența niciunei lacune legislative atunci când se dispune privarea de libertate a unor persoane și niciun interes public nu poate justifica o privare de libertate care nu este bazată pe lege.

80. Aspectul motivării hotărârilor judecătorești, fundamentat pe art.5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, a devenit vizibil în jurisprudența Curții de la Strasbourg atunci când aceasta a statuat că, în ciuda faptului că legea a respectat standardele convenționale, autoritățile naționale au obligația de a oferi motive solide atunci când dispun privarea de libertate. În acest sens, instanța de la Strasbourg a stabilit că, deși o perioadă de detenție este în principiu legală dacă se bazează pe o hotărâre judecătorească valabilă, absența oricărui motiv oferit de autoritățile judiciare în hotărârile lor care autorizează luarea măsurii (în cauză, arestul preventiv) pentru o perioadă mare de timp poate fi incompatibilă cu principiul protecției împotriva arbitrarului prevăzut de art.5 paragraful 1 (Hotărârea din 21 februarie 2002, pronunțată în *Cauza Stašaitis împotriva Lituaniei*, paragraful 67).

81. Instanța europeană a avut în mod constant aceeași poziție în cazul motivării *ex post facto* a lipsirii de libertate, incompatibilă cu dreptul la siguranță al persoanei, întrucât în aceste cazuri hotărârea este în mod obligatoriu viciată de arbitrar. A permite unei persoane să petreacă o perioadă mai mare de timp de la luarea măsurii (în cauză, arestul preventiv) fără o hotărâre judiciară bazată pe motive concrete a fost considerată că depășește limitele art.5 din Convenție, prevedere care reglementează privarea de libertate ca o măsură excepțională de la dreptul la libertate și care este permisă doar în cazurile exhaustiv enumerate și strict definite de Convenție (Hotărârea din 19 februarie 2013, pronunțată în *Cauza Zuyev împotriva Rusiei*, paragraful 73). Curtea a reținut, totodată, că instanțele naționale dispun de o marjă de apreciere în alegerea argumentelor și admiterea probelor, ca efect al principiului subsidiarității, fundamental pentru funcționarea sistemului european. Cu toate acestea, instanțele sunt obligate să-și justifice activitățile pe care le întreprind prin motivarea hotărârilor pronunțate. Justificarea pentru orice perioadă de detenție, indiferent cât de scurtă, trebuie să fie demonstrată în mod convingător de către autorități (Hotărârea din 4 octombrie 2005, pronunțată în *Cauza Sarban împotriva Moldovei*, paragrafele 95 și 97, și Hotărârea din 13 martie 2007, pronunțată în *Cauza Castravet împotriva Moldovei*, paragrafele 32 și 33). Deși standardul pentru analiza instanței naționale este similar celui din art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, s-a subliniat că această condiție este îndeplinită doar dacă există o motivare corespunzătoare a hotărârii judecătorești.

82. Curtea reține, ca un aspect esențial al analizei pe care o realizează, că instanța europeană a statuat că paragraful 2 al art.5 din Convenție, precum și paragraful 4 al aceluiași articol, sunt aplicabile atât persoanelor private de libertate prin arestare, cât și celor private de libertate prin detenție (Hotărârea din 12 aprilie 2005, pronunțată în *Cauza Shamayev și alții împotriva Georgiei și Rusiei*, paragraful 414).

83. În aceste condiții jurisprudențiale și având în vedere dispunerea cronologică în reglementarea procesual penală națională a actului procesual al pronunțării soluției [art.405 din Codul de procedură penală] și al redactării hotărârii judecătorești - motivării în fapt și în drept [art.406 din Codul de procedură penală], Curtea reține că, în ipoteza stabilirii existenței vinovăției printr-o hotărâre judecătorească de condamnare, raportul dintre condamnare și privarea de libertate nu este doar o problemă de succesiune în timp. Curtea constată că nu este suficient ca privarea de libertate să succedă condamnării, ea trebuie să aibă o bază legală și o motivare în fapt și în drept corespunzătoare în hotărârea judecătorească de condamnare, anterior punerii sale în executare. Potrivit legii procesual penale în vigoare, hotărârea instanței de apel, atunci când apelul a fost admis și procesul a luat sfârșit în fața instanței de apel, devine definitivă și dobândește autoritate de lucru judecat la data pronunțării. La aceeași dată ea devine executorie. Or, în condițiile în care executarea are loc în baza minutei (soluției) pronunțate potrivit art.424 coroborat cu art.405 din Codul de procedură penală, care are conținutul prevăzut pentru dispozitivul hotărârii, iar nu în baza hotărârii judecătorești motivate în fapt și în drept, normele procesual penale ale art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) sunt contrare dispozițiilor art.5 paragraful 1 lit.a) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

84. De altfel, Curtea observă că, în cauza penală în care a fost invocată prezenta excepție de neconstituționalitate, autorul excepției a fost achitat în primă instanță pentru infracțiunea de abuz în serviciu și condamnat la pedeapsa cu închisoarea cu suspendarea executării pedepsei sub

supraveghere pentru infracțiunea de cumpărare de influență, iar instanța de control judiciar a admis apelurile, a desființat în parte hotărârea primei instanțe și a dispus condamnarea autorului excepției la o pedeapsă cu închisoarea în regim de detenție pentru infracțiunile săvârșite. Autorul excepției a fost încarcerat în temeiul minutei (dispozitivului hotărârii judecătorești) pronunțate de instanța de apel și a luat cunoștință despre motivele pentru care a fost condamnat la o dată ulterioară punerii în executare a hotărârii instanței de apel, când a avut loc redactarea hotărârii judecătorești (motivarea în fapt și în drept a soluției).

85. Prin urmare, având în vedere jurisprudența instanței de contencios european al drepturilor omului, anterior citată, Curtea constată că punerea în executare a hotărârilor judecătorești definitive în materie penală, anterior motivării în fapt și în drept a soluției de condamnare, este de natură să aducă atingere dreptului la libertate și siguranță a persoanei condamnate, consacrat de art.5 paragraful 1 lit.a) din Convenția pentru apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale.

86. În continuare, Curtea reține că dreptul la o hotărâre judecătorească motivată, chiar dacă este examinat de instanța europeană din perspectiva „echitabilității” procedurilor (Hotărârea din 27 septembrie 2001, pronunțată în *Cauza Hirvisaari împotriva Finlandei*, paragrafele 30-33), „intră structural în cadrul conceptului de a avea dreptul la o instanță, deoarece necesită, de asemenea, stabilirea aspectelor factuale și de drept relevante invocate de către reclamant într-un anumit caz” (Hotărârea din 13 februarie 2003, pronunțată în *Cauza Chevrol împotriva Franței*, paragrafele 76-84). Cu alte cuvinte, deși dreptul la o decizie motivată este examinat în jurisprudența instanței de la Strasbourg din perspectiva respectării dreptului la un proces echitabil, el se încadrează în conceptul de acces la instanță. Pentru a pune în aplicare prevederile art.6 din Convenție și pentru a proteja drepturile care trebuie să fie practice și efective, iar nu teoretice și iluzorii, Curtea de la Strasbourg a elaborat elementele structurale, părți integrante ale „dreptului la o instanță”: accesul la o instanță, finalitatea hotărârilor judecătorești, executarea la timp a hotărârilor judecătorești. Dreptul de acces la o instanță este un drept calificat (Hotărârea din 28 mai 1985, pronunțată în *Cauza Ashingdane împotriva Regatului Unit al Marii Britanii*) și ia forme destul de diferite în sferile civilă și penală. Din această perspectivă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că instanțele naționale trebuie să indice suficient de clar motivele pe care se întemeiază o hotărâre judecătorească, astfel încât justițiabilul să-și poată exercita în mod util dreptul de recurs de care dispune (Hotărârea din 16 decembrie 1992, pronunțată în *Cauza Hadjianastassiou împotriva Greciei*, și Hotărârea din 15 februarie 2007, pronunțată în *Cauza Boldea împotriva României*).

87. Totodată, potrivit art.21 alin.(1) din Constituție, orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime, iar, potrivit alin.(2) al aceluiași articol, nicio lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că accesul liber la justiție nu vizează numai acțiunea introductivă la prima instanță de judecată, ci și sesizarea oricăror altor instanțe care, potrivit legii, au competența de a soluționa fazele anterioare sau ulterioare ale procesului, deoarece apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor legitime ale persoanelor presupune, în mod logic, și posibilitatea acționării împotriva hotărârilor judecătorești considerate ca fiind nelegale sau neîntemeiate. Ca urmare, limitarea dreptului părților de a exercita căile legale de atac constituie o limitare a accesului liber la justiție (Decizia nr.482 din 9 noiembrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1.200 din 15 decembrie 2004).

88. În același timp, Curtea observă că jurisprudența instanțelor naționale reține că motivarea hotărârii constituie o garanție pentru părți în fața eventualului arbitrar judecătoresc, precum și singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a se putea exercita controlul judiciar (Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția civilă și de proprietate intelectuală, Decizia nr.3338 din 11 aprilie 2011).

89. Din această perspectivă, Curtea reține că, potrivit art.410 alin.(1) din Codul de procedură penală, pentru procuror, persoana vătămată și părți, termenul de declarare a apelului este de 10 zile, dacă legea nu dispune altfel, și curge de la comunicarea copiei minutei, art.407 alin.(1) prima și a doua frază din același act normativ stabilind că o copie a minutei hotărârii se comunică procurorului, părților, persoanei vătămate și, în cazul în care inculpatul este arestat, administrației locului de deținere, în vederea exercitării căii de atac. Curtea reține că momentul inițial (*dies a quo*) de la care începe să curgă termenul pentru declararea apelului este „*comunicarea copiei minutei*”, fiind același pentru procuror, persoana vătămată și părți, indiferent dacă au fost prezente sau nu la dezbateri sau la pronunțare. Curtea observă astfel că, în vederea exercitării dreptului de a formula calea de atac ordinară, legea procesual penală stabilește obligația comunicării unei copii a dispozitivului, respectiv a unei copii a minutei, iar nu comunicarea hotărârii motivate a primei instanțe. Cu privire la acest aspect, Curtea a constatat că apelul se declară, în principal, împotriva dispozitivului hotărârii și, alături de acestuia, împotriva motivelor acesteia (Decizia nr.96 din 25 februarie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.396 din 15 mai 2020, paragraful 14). Cu toate acestea, instanța de control constituțional a reținut că motivarea/considerentele hotărârii, care reprezintă explicitarea soluției din

dispozitiv, sprijinul necesar al acestuia, fac corp comun cu dispozitivul și intră deopotrivă în autoritatea de lucru judecat, raportat la părțile din dosar și obiectul cauzei (Decizia nr.33 din 23 ianuarie 2018, precitată, paragraful 171).

90. În aceste condiții, Curtea constată că motivarea în fapt și în drept a soluției pronunțate de instanța de judecată este cea care oferă părților din proces posibilitatea să-și formeze convingerea cu privire la legalitatea și temeinicia soluției adoptate, pe de o parte, respectiv cu privire la oportunitatea promovării căii de atac, pe de altă parte. Curtea de la Strasbourg a statuat, de altfel, că „este perfect acceptabil ca o instanță să enunțe motivele deciziei sale după o perioadă de timp de la adoptarea sa, atât timp cât acest lucru nu neagă dreptul reclamantului de a-și exercita în mod eficient dreptul său de a depune un recurs” (Hotărârea din 16 decembrie 1992, pronunțată în *Cauza Hadjianastassiou împotriva Greciei*). Așadar, Curtea reține că motivarea hotărârii judecătorești este fundamentul echității procesului penal, pe de o parte, prin dreptul justițiabilului de a fi convins că justiția a fost îndeplinită, respectiv că judecătorul a examinat toate mijloacele procesuale și procedurale propuse de participanți, iar, pe de altă parte, dă expresie posibilității acestuia de a dispune cu privire la un drept procesual propriu, respectiv promovarea căii de atac.

91. Curtea constată că lipsa motivării în fapt și în drept care stă la baza hotărârii judecătorești prin care a fost soluționat fondul cauzei, care să fie adusă la cunoștința părților după deliberare, la data pronunțării hotărârii judecătorești, încalcă accesul la o instanță, afectând exercitarea efectivă a dreptului de a formula apel, deoarece părțile, inclusiv inculpatul, nu pot decide cu privire la oportunitatea declarării căii de atac și, în cererea de apel, nu se pot raporta la motivele reținute în fapt și în drept de instanța de fond. Or, tocmai pentru a se putea declara în mod efectiv/util calea de atac ordinară a apelului cu privire la hotărârea prin care a fost soluționat fondul cauzei, instanța de judecată trebuie să redacteze motivele (esențiale) în fapt și în drept ale hotărârii sale la data pronunțării. Așadar, în acord cu dispozițiile constituționale ale art.21 alin.(1) și ale art.129, Curtea constată că este necesar ca legea procesual penală să pună la dispoziția părților, la data pronunțării hotărârii judecătorești, motivele în fapt și în drept care justifică soluția și care permit acestora exercitarea efectivă a căii de atac a apelului.

92. Cât privește dreptul inculpatului de a formula căile extraordinare de atac cu privire la decizia pronunțată în apel, Curtea reține că, potrivit Codului de procedură penală, „*Contestația în anulare pentru motivele prevăzute la art.426 lit.a) și c)-h) poate fi introdusă în termen de 30 de zile de la data comunicării deciziei instanței de apel*” [art.428 alin.(1)], și, totodată, „*Recursul în casație poate fi introdus de către părți sau procuror în termen de 30 de zile de la data comunicării deciziei instanței de apel*” [art.435]. Sintagma „*comunicarea deciziei instanței de apel*” are în vedere comunicarea hotărârii în întregul său, în condițiile în care art.424 alin.(5) din Codul de procedură penală face precizarea că „*Decizia instanței de apel se comunică procurorului, părților, persoanei vătămate și administrației locului de deținere*”, iar nu doar dispozitivul care cuprinde soluția pronunțată de instanța de apel.

93. Or, în condițiile în care redactarea (motivarea în fapt și în drept) deciziei instanței de apel are loc „*în cel mult 30 de zile de la pronunțare*” ori la o altă dată neprecizată, după epuizarea termenului de recomandare menționat, și care, uneori, în practică, se plasează în timp după curgerea unei perioade foarte mari (luni/ani de zile) de la data pronunțării soluției, Curtea constată că dispozițiile criticate constituie premisa unei amânări *sine die* a exercitării dreptului de a promova căile extraordinare de atac cu privire la o hotărâre judecătorească definitivă și executorie, contrar dispozițiilor art.21 alin.(1) și ale art.129 din Constituție, interpretate potrivit art.20 din Constituție și prin prisma art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Așadar, Curtea reține că, deși motivarea hotărârii judecătorești constituie o veritabilă garanție a procesului echitabil și îndeplinirii justiției, reglementarea redactării sale ulterior pronunțării soluției „*în cel mult 30 de zile de la pronunțare*” (termen considerat a fi de recomandare) ori la o altă dată neprecizată transformă acest act procesual într-o sancțiune pentru inculpat, care, într-o atare situație, este obligat să aștepte un termen nedeterminat redactarea și comunicarea hotărârii (deciziei) motivate pentru a-și exercita dreptul la formularea căilor de atac extraordinare. Mai mult, Curtea reține că dreptul la formularea căilor de atac extraordinare devine iluzoriu în condițiile în care, în intervalul scurs între momentul pronunțării hotărârii și data motivării și comunicării acesteia, există posibilitatea ca persoana condamnată să execute o mare parte din pedeapsă sau chiar pedeapsa, în integralitatea ei.

94. Totodată, în condițiile în care, potrivit art.430 din Codul de procedură penală, „*Până la soluționarea contestației în anulare, instanța sesizată, luând concluziile procurorului, poate suspenda executarea hotărârii a cărei anulare se cere*”, iar, potrivit art.441 din același act normativ, „*Instanța care admite în principiu cererea de recurs în casație sau completul care judecă recursul în casație poate suspenda motivat, în tot sau în parte, executarea hotărârii, putând impune respectarea de către condamnat a unora dintre obligațiile prevăzute la art.215 alin.(1) și (2)*”, Curtea reține că imposibilitatea exercitării căilor extraordinare de atac menționate, cauzată de întârzierea redactării (motivării) deciziei

instanței de apel, lipsește inculpatul de posibilitatea de a formula cerere de suspendare a executării hotărârii judecătorești definitive.

95. Având în vedere considerentele anterior expuse, Curtea constată că prevederile art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale, fiind contrare dispozițiilor constituționale ale art.21 alin.(1) și ale art.129, astfel cum acestea sunt interpretate, potrivit art.20 din Constituție, și prin prisma art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

96. În concluzie, Curtea reține că motivarea hotărârilor judecătorești îndeplinește câteva funcții importante: reprezintă un mecanism de control al instanței, care trebuie să demonstreze că hotărârea sa este legală, dreaptă și corectă, în fapt și în drept; reprezintă o înscriere oficială a argumentelor în favoarea soluției; inspiră un sentiment de încredere socială și constituie un control democratic al administrării justiției; întărește principiul autorității de lucru judecat și al prezumției de nevinovăție; reprezintă temeiul executării hotărârii judecătorești, precum și al contestării acesteia la o instanță superioară. Cu alte cuvinte, motivarea în fapt și în drept a hotărârii judecătorești este relevantă în sensul că permite inculpatului să își exercite în mod util dreptul de a formula o cale de atac și, de asemenea, este importantă într-un sens mai general, în măsura în care ea asigură buna administrare a justiției și previne cazurile de arbitrar. Obligația de motivare contribuie, de asemenea, la obținerea încrederii publicului și a inculpatului în decizia la care s-a ajuns și permite identificarea unei posibile părtiniri din partea judecătorului și remedierea acesteia (în același sens Hotărârea din 7 martie 2017, pronunțată în *Cauza Cerovšek și Božičnik împotriva Sloveniei*).

97. Prin urmare, Curtea constată că redactarea hotărârii judecătorești prin care cauza este soluționată de prima instanță de judecată, respectiv a hotărârii judecătorești prin care instanța se pronunță asupra apelului (motivarea în fapt și în drept) ulterior pronunțării minutei (soluției) dispuse în cauză, „în cel mult 30 de zile de la pronunțare” sau după un interval de timp ce poate depăși cu mult termenul menționat, este aptă să lipsească persoana condamnată de garanțiile îndeplinirii actului de justiție, aduce atingere dreptului de acces la instanță și dreptului la un proces echitabil. Totodată, Curtea constată că punerea în executare a unei hotărâri judecătorești definitive anterior motivării în fapt și în drept a acesteia este contrară dispozițiilor constituționale și convenționale referitoare la libertatea individuală și siguranța persoanei și celor care consacră demnitatea umană și dreptatea, ca valori supreme în statul de drept.

98. Astfel, Curtea constată că dispozițiile art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale, fiind contrare atât dispozițiilor constituționale ale art.1 alin.(3), ale art.21 alin.(1) și (3), astfel cum se interpretează potrivit art.20 din Constituție și prin prisma art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ale art.124 alin.(1) și ale art.129 din Constituție, cât și prevederilor art.5 paragraful 1 lit.a) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În plus, dispozițiile art.400 alin.(1) și ale art.405 alin.(3) din Codul de procedură penală aduc atingere prevederilor art.23 alin.(11) din Legea fundamentală.

99. În privința efectelor deciziilor instanței de control constituțional, Curtea reține că, potrivit art.147 alin.(1) din Constituție, „Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.”

100. Până la adoptarea soluției legislative corespunzătoare, ca o consecință a prezentei decizii de admitere a excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală, având în vedere și dispozițiile art.147 alin.(4) din Legea fundamentală, Curtea reține că instanțele de judecată urmează să aplice în mod direct atât dispozițiile art.1 alin.(3), ale art.21 alin.(1)-(3), ale art.23 alin.(11) și ale art.124 alin.(1) din Constituție, cât și prevederile art.5 paragraful 1 lit.a) și ale art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (a se vedea, cu privire la aplicarea directă a Constituției, Decizia nr.486 din 2 decembrie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.105 din 6 martie 1998, Decizia nr.186 din 18 noiembrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.213 din 16 mai 2000, Decizia nr.774 din 10 noiembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.8 din 6 ianuarie 2016, Decizia nr.895 din 17 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.84 din 4 februarie 2016, Decizia nr.24 din 20 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.276 din 12 aprilie 2016, paragraful 34, Decizia nr.794 din 15 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1.029 din 21 decembrie 2016, paragraful 37, Decizia nr.321 din 9 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.580 din 20 iulie 2017, paragraful 28).

101. Totodată, Curtea reține că soluția de admitere a excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală are efecte cu privire la hotărârile judecătorești prin care cauza este soluționată de prima instanță de judecată și hotărârile judecătorești prin care instanța se pronunță asupra apelului, pronunțate după publicarea prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, potrivit art.147 alin.(4) din Constituție.

102. Cât privește critica referitoare la lipsa citării inculpatului la pronunțarea hotărârii judecătorești, formulată cu privire la dispozițiile art.405 alin.(2) din Codul de procedură penală, Curtea constată că este neîntemeiată și se impune a fi respinsă pentru considerentele ce urmează.

103. Curtea reține că, în jurisprudența sa, a statuat că publicitatea, ca principiu al ședinței de judecată, constă în posibilitatea pe care o are orice persoană de a asista la desfășurarea judecății, constituind deopotrivă un mijloc de a prezerva încrederea opiniei publice în instanțele judecătorești (Decizia nr.702 din 27 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.38 din 16 ianuarie 2015, paragrafele 19 și 20). Cu același prilej, Curtea a reținut că acest principiu este consacrat în dispozițiile art.6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, potrivit căreia orice persoană are dreptul la judecarea în mod public a cauzei sale de către o instanță care va hotărî, între altele, asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat importanța acestui principiu procesual, statuând că publicitatea procedurilor organelor judiciare la care se referă art.6 paragraful 1 are ca scop protejerea justițiabililor împotriva unei „justiții secrete” și vizează dezbaterile propriu-zise ale procesului (Hotărârea din 26 septembrie 1995, pronunțată în *Cauza Diennet împotriva Franței*, paragraful 33).

104. Cu toate acestea, dreptul la o ședință publică nu este absolut, motiv pentru care nu s-ar putea susține că și după judecarea în fond, instanța de apel investită cu plenitudinea de jurisdicție ar fi ținută întotdeauna de o audiență publică, independent de natura problemelor asupra cărora ea ar statua (Hotărârea din 29 octombrie 1991, pronunțată în *Cauza Jan-Ake Andersson împotriva Suediei*, paragraful 27, și Hotărârea din 27 martie 1998, pronunțată în *Cauza K.D.B. împotriva Olandei*, paragraful 39). Totodată, în Hotărârea din 3 martie 2009, pronunțată în *Cauza Băcanu și SC „R” împotriva României*, instanța europeană a statuat că publicitatea pronunțării poate fi realizată și în alte modalități decât în ședința publică, spre exemplu, prin depunerea la grefă a textului integral al hotărârii, astfel încât să fie accesibilă publicului. În respectiva cauză, reclamantii au susținut mai multe încălcări ale dreptului la un proces echitabil; aceștia au considerat că practica instanțelor românești de a nu pronunța hotărârile în mod public, ci de a retranscrie dispozitivul acestora într-un registru al grefei este contrară garanțiilor prevăzute de art.6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Curtea a reamintit că a statuat deja că scopul urmărit de art.6 paragraful 1 din Convenție, și anume asigurarea controlului asupra puterii judiciare de către public, nu era realizat într-o mai mică măsură prin depunerea la grefă decât prin citirea în ședință publică a unei hotărâri (în acest sens și Hotărârea din 8 decembrie 1983, pronunțată în *Cauza Pretto și alții împotriva Italiei*; Hotărârea din 8 decembrie 1983, pronunțată în *Cauza Axen împotriva Germaniei* și Hotărârea din 15 iulie 2003, pronunțată în *Cauza Ernst și alții împotriva Belgiei*).

105. Curtea reține că, potrivit art.352 din Codul de procedură penală, „*Ședința de judecată este publică, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.*” Cât privește ședința de pronunțare, legea procesual penală prevede expres, în art.405 alin.(1), că hotărârea se pronunță în ședință publică de către președintele completului de judecată, asistat de grefier. Totodată, art.405 alin.(2) din Codul de procedură penală, criticat în cauză, prevede că „*La pronunțarea hotărârii părțile nu se citează.*” Ca regulă, deliberarea și pronunțarea hotărârii se fac în ziua în care au avut loc dezbaterile sau la o dată ulterioară, dar nu mai târziu de 15 zile de la închiderea dezbaterilor [art.391 alin.(1) din Codul de procedură penală]. Curgerea acestui termen începe în ziua în care au avut loc dezbaterile, fiind un termen procedural, de recomandare, care se calculează potrivit art.269 alin.(1), (2) și (3) din Codul de procedură penală. În situații excepționale, când, raportat la complexitatea cauzei, deliberarea și pronunțarea nu pot avea loc în termenul menționat anterior, instanța poate amâna pronunțarea o singură dată pentru cel mult 15 zile [art.391 alin.(2) din Codul de procedură penală]. Curtea reține însă că, în cazul în care pronunțarea nu are loc la data dezbaterilor, președintele completului are obligația de a informa părțile prezente asupra datei la care se va pronunța hotărârea.

106. Având în vedere jurisprudența și normele procesual penale, anterior citate, Curtea constată că prevederile criticate nu contravin dispozițiilor constituționale ale art.127 și nici dreptului la un proces echitabil, în condițiile în care ședința de pronunțare este publică, potrivit art.405 alin.(1) din Codul de procedură penală, iar, în cazul în care pronunțarea este amânată, președintele completului face demersuri, la închiderea dezbaterilor, în vederea informării părților prezente asupra datei la care se va pronunța hotărârea. De altfel, Curtea reține că, *de lege ferenda*, legiuitorul național ar putea avea în vedere și alte modalități care să asigure publicitatea ședinței de pronunțare și a hotărârii judecătorești, adaptate metodelor moderne de informare eficientă a părților și publicului.

107. Cât privește aspectele invocate de autor referitoare la disponibilitatea cu întârziere pe pagina de internet www.curteadeapelmures.ro a încheierii penale din 22 octombrie 2019, prin care s-a amânat pronunțarea pentru data de 5 noiembrie 2019, Curtea reține că acestea nu constituie o veritabilă critică de neconstituționalitate, ci sunt ridicate prin intermediul invocării unei excepții de neconstituționalitate probleme ce țin de modul de organizare a activității instanței.

108. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și al art.1-3, al art.11 alin.(1) lit.A.d) și al art.29 din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi, cât privește soluția de admitere a excepției de neconstituționalitate și constatarea că dispozițiile art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale și, cu unanimitate de voturi, în ceea ce privește respingerea, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate și constatarea că dispozițiile art.405 alin.(2) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Kedves Emeric în Dosarul nr.298/43/2019 al Curții de Apel Târgu Mureș – Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie și constată că dispozițiile art.400 alin.(1), ale art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de același autor în același dosar al aceleiași instanțe și constată că dispozițiile art.405 alin.(2) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului, Curții de Apel Târgu Mureș – Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 7 aprilie 2021.

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord cu soluția pronunțată cu majoritate de voturi de Curtea Constituțională la punctul 1 din dispozitivul deciziei, formulăm prezenta **opinie separată**, considerând că **excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.400 alin.(1), art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală, se impunea a fi respinsă ca inadmisibilă** - din perspectiva prevederilor legale referitoare la competența instanței de contencios constituțional, **mai exact din rațiuni ce țin de lipsa competenței sale - și nu examinată pe fond**, iar motivarea acesteia trebuia să se limiteze strict la susținerea acestui dispozitiv, pentru următoarele motive:

- Curtea Constituțională a statuat în mod constant că nu își poate asuma rolul de a crea sau modifica norme juridice și nici nu se poate substitui legislatorului fără a încălca dispozițiile art.61 din Constituție, potrivit cărora „*Parlamentul este [...] unica autoritate legiuitoare a țării*”. Or, în prezenta cauză autorul excepției de neconstituționalitate a solicitat jurisdicției constituționale „*să impună obligația ca judecătorul să motiveze hotărârea judecătorească la data pronunțării*”, ceea ce echivalează cu transformarea Curții Constituționale în legiuitor pozitiv, în condițiile în care nicio prevedere din Constituție nu permite Curții o astfel de conduită și nici nu impune o astfel de obligație instanțelor judecătorești.

- În plus, Curtea Constituțională nu este competentă să soluționeze cereri cu privire la modalitatea de interpretare și aplicare a dispozițiilor legale fără a încălca dispozițiile art.126 alin.(3) din Constituție, potrivit cărora „*Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești*”.

*

*

*

1. **Cauzele de inadmisibilitate** sunt motive legale ce împiedică declanșarea sau extinderea procedurii de control a constituționalității legilor. Fie că sunt reglementate expres de lege, fie că sunt stabilite pe cale jurisprudențială, cauzele de inadmisibilitate au caracter imperativ. Ca urmare, Curtea trebuie să procedeze în mod obligatoriu la examinarea admisibilității sesizărilor care îi sunt adresate, ca etapă prealabilă examinării fondului lor, iar în situația în care identifică existența unei astfel de cauze să procedeze la respingerea sesizării ca inadmisibilă. Aceasta cu atât mai mult atunci când este vorba despre întinderea competenței Curții Constituționale asupra căreia numai Curtea poate să decidă.

În această privință, **cauzele de inadmisibilitate se constituie într-un veritabil instrument de autolimitare, menit să mențină Curtea Constituțională în granițele rolului său constituțional și să o ferească de orice implicare în dispute străine de realizarea acestuia**¹.

2. Autorul excepției de neconstituționalitate din prezenta cauză a susținut că art.400 alin.(1), art.405 alin.(2) și (3) și art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală contravin dispozițiilor constituționale din art.1 alin.(5), art.21 alin.(3), art.23 alin.(8) și (12) și art.127 deoarece ședința de judecată în care a fost pronunțată decizia judecătorească din dosarul în cadrul căruia excepția a fost ridicată „nu a fost publică la momentul pronunțării” și, deși pronunțarea a constat în citirea dispozitivului “fără citirea inculpatului, nu a existat nicio motivare în fapt ori/și în drept în susținerea soluției de condamnare”. În aceste condiții, arată autorul excepției, persoana vizată de respectiva decizie penală de condamnare nu a cunoscut motivele pentru care urma să execute în regim de detenție o pedeapsă cu închisoarea, acestea fiindu-i aduse la cunoștință abia la aproximativ o lună [s.n. mai exact după 20 zile, deci în interiorul termenului de 30 zile prevăzut de art.406 alin.(1) Cod procedură penală] de la momentul la care executarea pedepsei începuse în mod efectiv. De aceea, inculpatul nu a putut accepta ori înțelege la momentul pronunțării sale o soluție care îi era defavorabilă dar nu era și motivată, însă a fost obligat să înceapă executarea pedepsei astfel pronunțată.

3. În esență, și inclusiv în cadrul pledoariei orale din fața Curții Constituționale, autorul excepției de neconstituționalitate din prezenta cauză a solicitat explicit ca, având în vedere situația de fapt din dosarul în cadrul căruia a fost ridicată excepția de neconstituționalitate și modul în care instanțele judecătorești au înțeles să interpreteze și să aplice normele legale procesual penale criticate, *instanța de control constituțional să impună obligația ca judecătorul să motiveze hotărârea judecătorească la data pronunțării și nu într-un termen de cel mult 30 de zile așa cum prevede art.406 alin.(1) și (2) Cod procedură penală*. Alternativ, el a solicitat ca *prevederile art.406 să fie însoțite de sancțiuni* pentru a determina judecătorii să respecte cu strictețe dispozițiile sale. Autorul excepției a precizat și faptul că, inclusiv o motivare succintă dar făcută publică la data pronunțării hotărârii judecătorești ar putea fi considerată satisfăcătoare, prin prisma situației concrete din dosarul în cadrul căruia a fost ridicată excepția de neconstituționalitate. Cât privește art.405 alin.(3) din Codul de procedură penală autorul excepției a susținut că *publicul din sala de judecată ar trebui să aibă acces și la argumentele pe care se sprijină un dispozitiv al unei hotărâri judecătorești*, deoarece justiția fără motivare este un act discreționar. Deși critica referitoare la art.400 alin.(1) din Codul de procedură penală nu este motivată distinct, din ansamblul sesizării se poate deduce că ea a fost formulată prin corelare cu criticile aduse art.405 alin.(3) din Codul de procedură penală.

4. Având în vedere, pe de o parte, situația de fapt și dosarul cauzei, precum și solicitările explicite adresate jurisdicției constituționale de către autorul excepției de neconstituționalitate, iar pe de altă parte prevederile art.2 alin.(3) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, precum și jurisprudența constantă în materie a jurisdicției constituționale, singura soluție posibilă în prezenta cauză era **respingerea sesizării ca inadmisibilă**.

5. Astfel, art.2 alin.(3) din Legea nr.47/1992 republicată, precizează: „*Curtea Constituțională se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată, fără a putea modifica sau completa prevederile supuse controlului*”. Rezultă de aici că examinarea constituționalității unui text de lege are în vedere conformitatea acestuia cu dispozițiile și principiile Legii fundamentale. Controlul de constituționalitate realizat de Curtea Constituțională nu se poate concretiza în modificarea ori completarea textelor legale deduse controlului de constituționalitate. Prin urmare, **solicitarea adresată Curții Constituționale de autorul excepției de neconstituționalitate din prezenta cauză de a impune judecătorilor obligația de a motiva, fie și numai succint, hotărârile judecătorești încă de la data pronunțării lor sau, cel puțin, de a impune judecătorilor sancțiuni pentru nerespectarea termenelor prevăzute de Codul de procedură penală excede competenței jurisdicției constituționale, așa cum aceasta a fost reglementată prin Constituție și prin legea sa organică**. Curtea Constituțională nu își poate aroga rolul de a crea sau de a modifica norme juridice și nu se poate substitui legiuitorului fără a încălca ea însăși prevederile art.61 din Constituție, conform cărora „*Parlamentul este unica autoritate legiuitoare a țării*”. De altfel, într-un număr semnificativ de decizii Curtea a respins excepțiile de neconstituționalitate ca inadmisibile, apreciind că nu au fost formulate veritabile critici de neconstituționalitate, “ci mai degrabă propuneri *de lege ferenda*, asupra cărora însă Curtea nu se poate pronunța, neavând competența de a modifica sau completa dispozițiile de lege supuse controlului de constituționalitate, așa cum prevede art.2 alin.(3) din Legea nr.47/1992” (a se vedea decizia nr.367/2015, decizia nr.162/2016 și decizia nr.102/2016).

¹ A se vedea opinii în același sens exprimate de judecătorii ai Curții Constituționale, de exemplu prof univ.dr. Mona Maria Pivniceru, prof univ.dr Tudorel Toader, opinie concurentă la Decizia Curții Constituționale nr.548 din 15 iulie 2015

6. În plus, criticile formulate cu privire la art.405 și 406 din Codul de procedură penală au în vedere situația concretă din dosarul în cadrul căruia a fost ridicată excepția de neconstituționalitate și vizează modul în care instanțele judecătorești au înțeles să interpreteze și să aplice dispozițiile legale incidente în acea speță. Aceasta nu este și nu poate fi o critică de neconstituționalitate, cu atât mai mult cu cât alte instanțe judecătorești în alte cauze au înțeles să interpreteze și să aplice aceleași prevederi legale în modalități similare cu cele pentru care și autorul excepției de neconstituționalitate își exprimă expres și explicit preferința. Interpretarea și aplicarea legilor în cauzele concrete în cadrul cărora pot fi ridicate excepții de neconstituționalitate nu sunt de competența Curții Constituționale, ci de competența instanțelor judecătorești, astfel de critici fiind constant respinse de Curtea Constituțională ca **inadmisibile** (a se vedea decizia nr.494/2005, decizia nr.584/2006, decizia nr.192/2008, decizia nr.694/2011, decizia nr.276/2016, decizia nr.56/2017, decizia nr.459/2017, decizia nr.807/2019, decizia nr.3742020, decizia nr.470/2020). De altfel, conform art.126 alin.(3) din Constituție „*Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești*”.

7.1. Faptul că există numeroase instanțe judecătorești care dau prevederilor legale criticate interpretarea și aplicarea solicitată de autorul excepției de neconstituționalitate din prezenta cauză **întărește concluzia inadmisibilității cererii**.

7.2. Curtea Constituțională a considerat că este competentă să realizeze controlul constituționalității unei interpretări constante pe care un text legal a primit-o în practica judecătorească, doar în situația în care respectiva prevedere legală a fost deturnată de la scopul ei legitim - stabilirea scopului legitim revenind tot Curții Constituționale, pe cale de interpretare - printr-o aplicare sistematică dar eronată. Însă pentru a identifica situațiile în care poate proceda la verificarea constituționalității unei interpretări sau aplicări judiciare a unei prevederi legale, Curtea Constituțională a stabilit un **criteriu** care nu se regăsește în prezenta cauză, anume caracterul continuu, permanent și persistent în timp doar al unei anumite interpretări, adică **existența unei practici judiciare constante și cu un anumit grad de acceptare la nivelul instanțelor judecătorești**. (a se vedea deciziile nr.818/2008, nr.536/2011, nr.224/2012, nr.448/2013, nr.88/2014, nr.336/2015, nr.841/2015, nr.12/2020).

7.3. În schimb, Curtea Constituțională a considerat că nu este de competența sa verificarea constituționalității unor interpretări izolate ale unor prevederi legale, chiar dacă ele ar fi și vădit eronate, întrucât legislația pertinentă oferă remedii procesuale eficiente. În astfel de situații Curtea Constituțională a concluzionat că, a proceda altfel ar echivala cu încălcarea competenței instanțelor judecătorești și ar transforma Curtea Constituțională dintr-o jurisdicție specializată într-o instanță de control judiciar. (a se vedea deciziile nr.276/2016, nr.729/2016, nr.170//2020)

8. Or, în situația de față, atât autorul excepției de neconstituționalitate cât și documentarea realizată din oficiu de Curtea Constituțională converg în direcția constatării faptului că practica judiciară în materie nu este unitară, existând numeroase instanțe judecătorești care interpretează și aplică prevederile criticate din Codul de procedură penală în modalitatea solicitată explicit de autorul excepției, după cum există și instanțe judecătorești care procedează diferit.

9. Pe cale de consecință, **neavând atribuții de unificare a practicii judiciare, Curtea Constituțională nu poate să se transforme într-o instanță de control judiciar pentru a spune dreptul în dosarul concret în cadrul căruia a fost ridicată excepția de neconstituționalitate în prezenta cauză. De asemenea, instanțele constituționale, indiferent de rolul pe care îl au sau și-l asumă la un moment dat, mai mult sau mai puțin activ, nu pot deveni legiuitori. Curțile Constituționale nu fac politica legislativă, nu creează legi, ele doar asigură supremația Constituției în limitele competenței date de legiuitorul constituant.**

*
*
*

Pentru toate aceste motive, **în dezacord** cu soluția pronunțată cu majoritate de voturi de Curtea Constituțională la punctul 1 din dispozitivul deciziei, considerăm că **excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.400 alin.(1), art.405 alin.(3) și ale art.406 alin.(1) și (2) din Codul de procedură penală se impunea a fi respinsă ca inadmisibilă** întrucât:

- **Curtea Constituțională a statuat în mod constant că nu își poate asuma rolul de a crea sau modifica norme juridice și nici nu se poate substitui legislatorului fără a încălca dispozițiile art.61 din Constituție, potrivit cărora „Parlamentul este [...] unica autoritate legiuitoare a țării”. Or, în prezenta cauză autorul excepției de neconstituționalitate a solicitat jurisdicției constituționale „să impună obligația ca judecătorul să motiveze hotărârea judecătorească la data pronunțării”, ceea ce echivalează cu transformarea Curții Constituționale în legiuitor pozitiv în condițiile în care nicio prevedere din Constituție nu permite Curții o astfel de conduită și nici nu impune o astfel de obligație instanțelor judecătorești.**

- În plus, Curtea Constituțională nu este competentă să soluționeze cereri cu privire la modalitatea de interpretare și aplicare a dispozițiilor legale fără a încălca dispozițiile art.126 alin.(3) din Constituție, potrivit cărora „Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești”.

JUDECĂTORI,

Dr. LIVIA-DOINA STANCIU

Prof. univ. dr. ELENA-SIMINA TĂNĂSESCU